

Föränderliga strukturer

Organisering för kunskapsbaserad socialtjänst i Kronobergs och Kalmar län

2003-2013

Rapportserie i socialt arbete

Nr 1/2014

FÖRÄNDERLIGA STRUKTURER

*Organisering för kunskapsbaserad socialtjänst i
Kronobergs och Kalmar län 2003–2013*

VERNER DENVALL
LENA LERNÅ
KETTIL NORDESJÖ

**FÖRÄNDERLIGA STRUKTURER. ORGANISERING FÖR
KUNSKAPSBASERAD SOCIALTJÄNST I KRONOBERGS OCH KALMAR LÄN
2003-2013**

Institutionen för socialt arbete vid Linnéuniversitetet 2014.

Skriftserieredaktör: Verner Denvall

ISBN: 978-91-87427-69-5

Ansvarig utgivare: Cecilia Kjellgren

Tryck: Repro Linnéuniversitetet 2014

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
1 Bakgrund.....	9
2 Drivkrafter.....	15
Utbildning och forskning i socialt arbete.....	15
Fältet kunskapsbaserad socialtjänst.....	20
Forsknings- och utvecklingsverksamhet med koppling till kommunerna	21
Kronobergs län - FoU	21
Kalmar län - FoU Fokus.....	23
Plattformen för en evidensbaserad praktik.....	23
Stärkta strukturer i Kronobergs län	26
Regionala stödstrukturer för evidensbaserad praktik (RESK) i Kalmar län	27
Nya initiativ	28
3 Metod.....	31
Frågeutformning	34
4 Kunskapsbaserad socialtjänst i Kalmar och Kronobergs län	37
Hur arbetar ni med kunskapsutveckling och kunskapsbaserad socialtjänst i dag?	38
Vilket material används för verksamhetsutveckling och verksamhetsuppföljning	41
Samverkan med Linnéuniversitetet	42
Vilka möjligheter ser du i ett samarbete med Linnéuniversitetet?.....	42
Utvecklingsmöjligheter tillsammans med Linnéuniversitet	43
Vilka hinder ser du för samverkan?.....	45
Kommentar.....	46
5 Sociorama.....	49
Organisering 2002-2009.....	49
Vad innebar Sociorama?	52
Samverkan och samarbete	52
Ökad kunskap och kompetens	54
Kommentar.....	54
Vad finns kvar av Sociorama idag?.....	55
Kommentar.....	57
Vad har försvunnit? Vad kan man ta upp igen?.....	58
Avslutning.....	60
6 Styrning genom nätverk	63
Kunskapsbaserad socialtjänst och evidens.....	63
Nätverksstyrning, samverkan och implementering.....	65

1. Substantiell och horisontell komplexitet.....	67
2. Ömsesidiga beroenden och självorganiserad samverkan.....	68
3. Öppen, platt och informell samordning	69
4. Styrmedel vid extern nätverksstyrning.....	70
Slutdiskussion	72
7 Referenser.....	77
Appendix	79
Kommunerna i Kalmar län och Kronobergs län år 2011	79
Sammanställning av intervjuer med socialchefer i Kronobergs och Kalmar läns kommuner.....	82
Enkät/intervjuguide	87

SAMMANFATTNING

Denna rapport baseras på de krav som i allt högre utsträckning ställs att universitet och högskolor ska vara aktiva i samhällsbyggandet. Utbildning och forskning har kompletterats med den tredje uppgiften om samverkan med det övriga samhället och med det senare tillägget om nyttiggörande av forskningsresultat. Högskolelagen preciserar inte detta utan det är upp till lärosätet, fakulteten och institutionen att klargöra hur det ska ske. Detta skapar nya villkor på verksamheten vid institutionen för socialt arbete och rapporten ska vara till stöd inför kommande prioriteringar och strategiska vägval.

För några år sedan deltog den dåvarande Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete – IVOSA – vid Växjö Universitet i försök med en kunskapsbaserad socialtjänst och nya samarbetsformer mellan högskola/universitet och kommunerna. Detta projekt – Sociorama – genomfördes med stora insatser från olika aktörer. Frågan är vilka kvarstående effekter från Sociorama som förekommer. Rapporten syftar till att undersöka spåren ca tio år efter starten; vilka kunskapsstrukturer har kommunerna byggt, hur är deras utvecklingsbehov och hur ser man på samverkan med Linnéuniversitetet och med institutionen och hur påverkas de av dagens fokus på en evidensbaserad socialtjänst?

Ett andra syfte är att undersöka hur den pågående satsningen på en evidensbaserad praktik och kunskapsutveckling av socialtjänsten berör institutionen. Årliga avtal mellan staten och SKL för att stimulera en mera systematisk kunskapsutveckling inom socialtjänsten förekommer. Nya samarbetsformer mellan landsting och kommunerna prövas. SKL har upprättat stödstrukturer för en evidensbaserad praktik inom 17 regioner. Särskilda plattformsledare har anställts och Kronoberg, Kalmar och Blekinge berörs och har startat ett flertal projekt. Rapporten syftar även till att klargöra hur institutionen ska förhålla sig i framtiden till de krav som finns i omgivningen. Det gäller fortbildningar, gemensamma forskningsprojekt, ansökningar och verksamhetsförslag utbildning. Här finns även ett

forskningsmässigt intresse eftersom det finns ett långsiktigt, vetenskapligt kunskapsintresse kring spridning, användning och implementering av kunskap.

Även om de frågor som lyfts i rapporten främst har en lokal och regional relevans handlar det i hög grad om centrala nationella och internationella utmaningar för forskning och undervisning. Centralt gäller hur forskning ska kunna vara samhällsrelevant och därigenom bidra till problemlösning och hantera viktiga samhällsutmaningar. Rapporten har därför även en analytisk ambition. Metodologiskt har studien utnyttjat fokusgruppsintervjuer, kommunvisa seminarier och workshops samt surveys till kommunerna.

Institutionens organisatoriska omgivning är skiftande. Av de centrala samverkansaktörerna kan nämnas:

FoU-verksamheter (FoU Välfärd, Fokus, FoU Kronoberg, FoU-Centrum). Alla dessa har ombildats under senare tid.

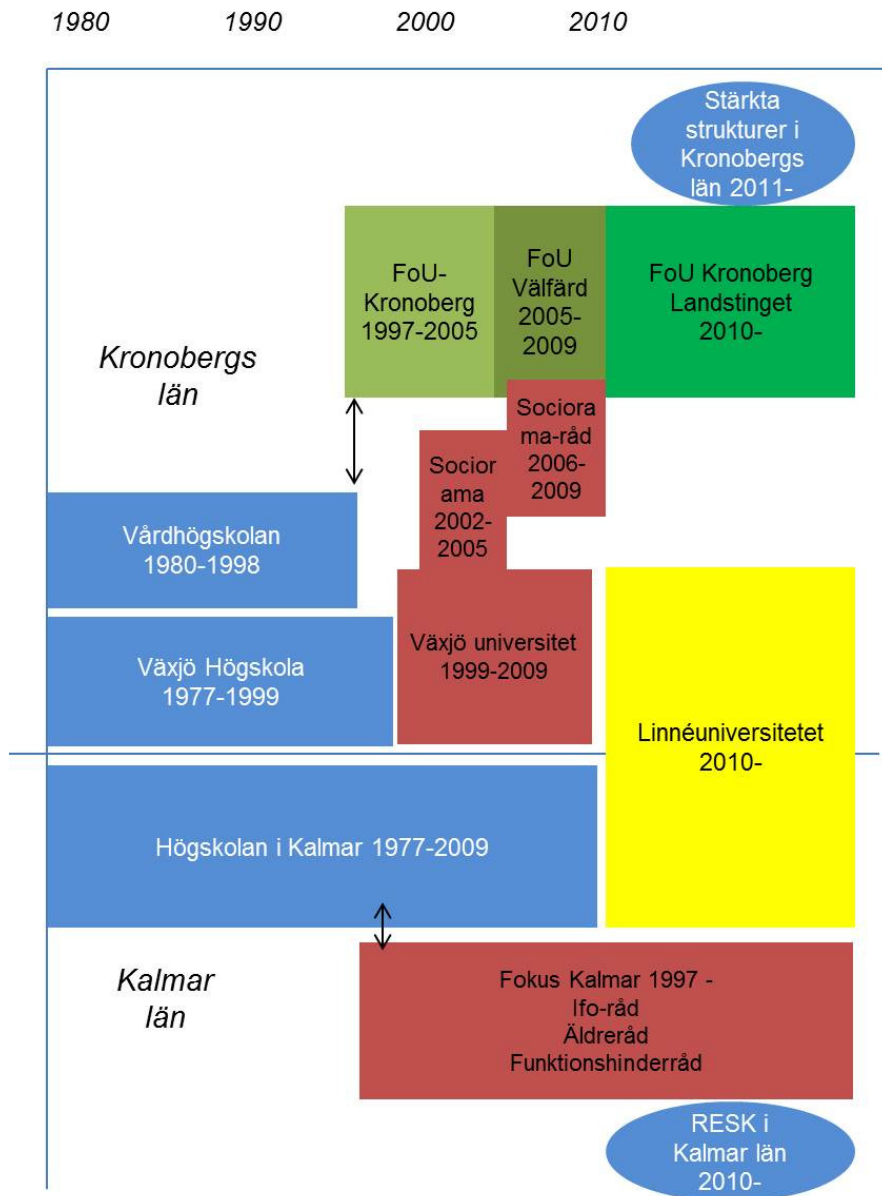
Regionala samverkansstrukturer (Stärkta strukturer i Kronobergs län, Regionala Stödstrukturer i Kalmar län, Blekinge kompetenscentrum). Dessa är nytillkomna och påverkar starkt förutsättningarna för hur utbildning och forskning bedrivs.

Utvecklingen åskådliggörs i figuren nedan. Till denna skiss kan fogas centrala nivåer i form av myndigheter men även enskilda kommuner där i synnerhet de större har väl utarbetade samverkanskanaler med institutionen.

Sociorama och kunskapsbaserad socialtjänst

Sociorama-projektet vid institutionen syftade till ökad integration mellan forskning, praktik och utbildning och pågick mellan 2003-2009, som aktivast 2003-2005. Det bedrevs med medel från Socialstyrelsen och genomfördes på fem platser i Sverige. Ett inslag var kombinationstjänster i form av en delad anställning mellan universitet eller högskola och kommunal verksamhet. Föregångarna var det slags kombinationstjänster som förekommer inom hälso- och sjukvård i form av kliniknära forskning.

Utvärderings- och verksamhetsrapporter som publicerades från de lokala KUBAS-projekten kom fram till likartade resultat: Framgång i att etablera lokalt samarbete med hög aktivitet, i synnerhet på forskningssidan och nya arbetsformer. Problem med olikartade kulturer, samverkan som inte påverkade det konkreta klientarbetet och svårigheter skapa beständiga former då de externa medlen från Socialstyrelsen sinade. Detta stämmer väl med erfarenheterna från Sociorama. I en SOU-rapport 2008 föreslogs att regeringen och SKL skulle träffa avtal om gemensamma mål och långsiktiga strategier för att stödja utvecklingen mot EBP inom socialtjänsten. Något vi i dag ser i form av de regionala stödstrukturerna och ändrade förutsättningarna för FoU-verksamhet.

Resultaten från denna studie visar att regelbundna kontakter mellan Linnéuniversitetet och kommunerna förordas av många. Syftet är att bygga relationer och lära känna varandras förutsättningar och hitta former för samverkan inom flera områden. Sociorama liksom FoU och andra former med återkommande kommandagar m.m. har fungerat som en fast kontakt över tid men har inte varit beständiga.

Sådana regelbundna samverkansformer underlättar att "hitta in" i universitetet. En förutsättning är att kanaler för kontakt är upparbetade. Samverkan och utveckling kan iakttas på alla Linnéuniversitetets områden: utbildning, enstaka kurser, uppdragsutbildning, forskning, uppsatser, praktik, utgör alla länkar till den forskning som bedrivs.

Betydelsen av Sociorama är framför allt tydlig hos kombinationstjänsterna själva vilka som grupp betonat personliga vinster som förbättrat samarbete, kunskapsutveckling och den egna karriären. Innehavarna menar också att vinsterna blev stora för verksamheterna de arbetar i där Socioramas aktiviteter kunde bidra till kunskapsutveckling för stora personalgrupper, nya kontaktytor mellan universitet och kommun och ett ömsesidigt deltagande i varandras verksamheter. Dessa åsikter framträder även i socialchefernas svar – de kunde bli en knutpunkt och ingång för kontakter mellan kommun och universitet.

Sammanfattningsvis är det främst kombinationstjänsterna och nyckelpersonen från den idéburna organisationen som kan identifiera kvarvarande spår från Sociorama. Hos socialcheferna finns ett spann mellan de verksamheter som inte talar om Sociorama och vars chefer inte vet vad det är, till de vars chef räknar upp flertalet aktiviteter som man fortfarande arbetar med kontinuerligt. Socioramacirklar (forskningscirklar) omnämns positivt särskilt av kombinationstjänsterna eftersom det var en av deras främsta arbetsmetoder som på ett konkret plan kunde koppla samman verksamheter och forskning. Forskning och kunskapsutveckling kunde initieras.

Kombinationstjänster som form förutsätter organisationer med vana att hantera forskare och att omsätta deras arbete strategiskt. Den kritik som formulerats mot kombinationstjänsterna inom Sociorama kan ses som ett uttryck för detta slags brist. Det är naturligt nog svårt att ställa sig negativ till samverkan. I rapporten redovisas flera utmaningar. Dels evidensvägens nya aktörer vars aktiviteter får kommuner att förhålla sig till andra strukturer och aktörer än just det närliggande universitetet, dels enskilda kommentarers upplevelse av universitetets tolkningsföreträdare grundat i skilda drivkrafter i universitet och kommun. Flertalet tillfrågade är positiva till de samverkansmöjligheter som Sociorama erbjuder, även om saken är i ett nytt läge idag. Det är tydligt att man saknar kontakten men inte självklart hur de ska initieras igen.

Analys ur ett nätverksperspektiv

Samverkan nämns gärna som en lämplig lösning. Det är ett uttryck för att aktörer saknar möjlighet att lösa gränsöverskridande problem på egen hand och tvingas samverka med andra organisationer i nätverksliknande former. KUBAS-projekten och överenskommelserna mellan stat och SKL är sådana exempel. De har krävt nya strukturer för att kunna genomföras och nätverk tycks vara en ofta prövad lösning. De stödstrukturer som uppstår på regional

nivå kan ses som en form av nätverk som styrs via nätverksstyrning. Den betonar nödvändigheten av en horisontell och flexibel samordning mellan etablerade verksamheter och organisationer. Fyra utmaningar framträder:

1. Substantiell och horisontell komplexitet.

Nätverk skapas för att hantera någon form av problem. Om problemet är komplext i sak (substantiellt) behöver aktörerna ytterligare kunskap för att kunna hantera det. Genom nätverk kan flera perspektiv, kompetenser och resurser belysa problemet och leda till nya lösningar. Vid horisontell komplexitet går problembilden på tvärs över organisationer, politikområden och "stuprör" och berör flera aktörer samtidigt.

Sakfrågan om innehållet i evidens och hur samhällsproblem kan förklaras och lösas är en naturlig del av verksamheten vid ett lärosäte. Institutionen för socialt arbete kan bidra med kunskap, nya perspektiv på problem och forskningsresultat kan bidra till att sakfrågorna hanteras på ett kompetent sätt. Som en aktivt bidragande aktör i olika nätverk kan även den horisontella komplexiteten kring socialtjänstens kunskapsproduktion reduceras.

2. Ömsesidiga beroenden och självorganiserad samverkan.

Dagens socialpolitiska utmaningar går på tvärs över politikområden varför aktörer är ömsesidigt beroende av varandra för att kunna agera effektivt. Det medför naturliga incitament till samordning eftersom ingen aktör kan agera självständigt utan att samarbeta.

Institutionen för socialt arbete är också beroende av ett antal aktörer i omgivningen för att undervisning och forskning ska fungera. Sådan samverkan kan vara uttryck för tillit och goda relationer men baksidan är sårbarhet, personberoende och kortsiktighet. Osäkerheten som följer kan hanteras genom att sträva efter stabila, långsiktiga och välorganiserade strukturer. De kan bestå av tydlig samverkan kring forskning, utbildning och utveckling (exempelvis stödstrukturer för en evidensbaserad praktik) och kräver att resurser sätts av när uppdrag ska klargöras.

3. Öppen, platt och informell samordning.

Nätverk innebär att aktörer trots skilda mål och funktionssätt samordnas och är till sin idealtyp öppna, platta och informella organisationer. Öppna då in- och utträde bygger på vad aktören kan tillföra, och ett deltagande som upphör då behov av dem inte finns längre. Platta och informella, då ingen hierarki eller formell ledning behöver förekomma. Deltagarna förenas kring nätverksfrågan och handlingsfriheten är teoretiskt sett stor. Det informella leder också till personbundenhet – frånvaron av fasta strukturer och

rollfunktioner gör att nätverkets arbete kretsar kring de som deltar, även om de formellt sett representerar sina organisationer.

Det kan dock uppfattas som problem med den flexibilitet som nätverk inbjuder till. Detta motverkas av att nätverken får en stabil inramning med långsiktiga avtal. Dessa bägge sidor av ett nätverk behöver uppmärksammas och levandegöras.

4. Styrmedel vid extern nätverksstyrning.

Staten har en viktig roll för samordning och koordinering av nätverken kring kunskapsbaserad praktik. Det sker en aktiv styrning genom skapande av nätverk för att påverka förutsättningarna för horisontell samverkan genom att aktivera aktörer och skapa arenor för möten. Staten kan också ta på sig en roll som medlare och processledare eller som finansiär. Genom olika styrmedel kan den externa pådrivaren sedan påverka nätverken vilket får en närmast självdisciplinerande effekt. Det är påtagligt hur starkt staten genom avtal med SKL och bidrag (som till Sociorama) lagt grunden för flera av de samverkansstrukturer som präglat regionerna.

Institutionen är beroende av att tid och uppdrag avsätts och att resurser styrs till detta utvecklingsarbete. Institutionen kan inte vara beroende av tillfälliga externa projektanslag. Fakultet och universitetsledning behöver ta ställning till hur lärosätet ska ingå i de regionövergripande nätverk som skapats för att stimulera en kunskapsbaserad socialtjänst.

1 BAKGRUND

Denna rapport har sin upprinnelse i de krav som i allt högre utsträckning ställs att universitet och högskolor ska ha en aktiv roll i samhällsbyggandet. De tidigare självklara uppgifterna utbildning och forskning har i högskolelagen kompletterats med den tredje uppgiften om samverkan med det övriga samhället 1977 och med tillägget 2009 om nyttiggörande av forskningsresultat. Högskolelagen preciserar inte detta utan det är upp till det enskilda universitetet, fakulteten och institutionen att klargöra hur det ska ske. Detta ställer nya krav på verksamheten vid institutionen för socialt arbete och denna rapport syftar till att utgöra ett underlag inför kommande prioriteringar och strategiska vägval. Något som förutsätter en någorlunda god kunskap om omgivningens förväntningar och behov och rapporten har också till syfte att kartlägga dessa. Det är dock en ständigt föränderlig omgivning och rapporten koncentreras på de mera övergripande strukturerna med fokus på kunskapsbildning och kunskapsbehov.

En rad initiativ tas numera i Linnéuniversitetets omgivning med hög relevans för såväl forskning som undervisning och samverkan. Det gäller lokalt för ämnet men även nationellt. Institutionens traditionella uppdrag är att stödja kunskapsutvecklingen inom socialt arbete genom att tillhandahålla utbildning och forskning av hög kvalitet. Detta ska främja utformningen av en rad verksamhetsområden inom det sociala arbetet och institutionen finns nära regionala och kommunala intressenter. Det sker bland annat genom studenters verksamhetsförlagda utbildningsmoment, genom deras examensarbeten och genom att institutionens forskning bedrivs tillsammans med regionala aktörer. Samverkansaspekterna är inte lika tydliga att identifiera.

Något som i hög grad berör institutionen för närvarande är satsningen på en evidensbaserad praktik och kunskapsutveckling av socialtjänsten genom de avtal som har slutits mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting - SKL. Avtalen innebär i korthet att försöken att stimulera en mera systematisk kunskapsutveckling inom socialtjänsten intensifieras inom flera områden samt att nya samarbetsformer mellan landsting och kommunerna prövas. SKL har upprättat stödstrukturer för en evidensbaserad praktik inom 17 regioner i

Sverige där särskilda plattformsledare har anställts. Syftet beskrivs som ”få till stånd praktisknära forskning, effektutvärderingar, jämförande studier och regionalt samordnade utbildningar, samt till att ge underlag till huvudmännens politiska prioriteringar och strategier inom socialtjänsten och angränsande hälso- och sjukvård” (SKL 2013b). Under 2013 ska SKL genomföra en kartläggning av olika samverkansformer mellan lärosäten och socialtjänsten.

Dessa satsningar emanerar ur de försök som gjordes i mitten av 2000-talet med en kunskapsbaserad socialtjänst och de samarbetsformer mellan högskola/universitet och kommunerna som då sjuöskades. Ett av dessa – Sociorama – genomfördes av dåvarande Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete – IVOSA - vid Växjö Universitet. Flera universitet har svarat upp med egna initiativ. Vidare kan nämnas den forskarskola för kommundoktorander som socialt arbete på Malmö Högskola startat för tio doktorander 2013. Ett annat är de avtal som Ersta-Sköndal Högskola ingått med några kommuner om långsiktiga projektsatsningar för att stimulera lokal kunskapsutveckling, bl.a. med Katrineholms kommun. Några av de större kommunerna i institutionens närområde har i inledningen av 2013 startat en utredning om en gemensam FoU-enhet inom individ-och familjeomsorgen. Och slutligen kan nämnas de initiativ som tas kring masterutbildningar och professionsmaster på olika håll. I samband med strävanden som nu pågår inför satsningen på en evidensbaserad praktik och en mera kunskapsbaserad socialtjänst har kanske i synnerhet medarbetarens kompetenshöjning och en professionsmaster framstått som attraktiva för kommunerna.

På Linnéuniversitetet ser vi för tillfället ett gryende intresse för forskarutbildning bland våra intressenter och i synnerhet regionerna har ingått avtal med universitetet om finansiering av doktorandtjänster för att kompetenshöja sina medarbetare. Något som i högre grad gäller för ämnena psykologi och vårdvetenskap än för socialt arbete. I en konkret mening innebär det att medarbetare antas som doktorander, de deltar i forskarutbildningskurser på lärosäten nationellt och internationellt och genomför ett avhandlingsprojekt i form av ett empiriskt arbete under handledning. Vanligen med hög relevans för arbetsgivaren, exempelvis en klinisk studie. Kostnaderna för denna utbildning belastar arbetsgivaren och regleras i ett avtal. Under arbetets gång söker man externa medel för att stödja finansieringen. Denna ordning har länge varit vanlig inom industrin, ”industridoktorander” och det har bidragit till att stärka banden mellan näringsliv och högskola och gagna de medverkande aktörernas kunskapsbildning. Vi ser framför oss gemensamma seminarier, kurser och projekt som skulle verka stimulerande för regionen och stärka våra långsiktiga relationer. Här krävs dialoger om dessa frågor med aktörer i regionen, gärna även inbegripet de regionala stödstrukturer som byggs i samband med utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst. Naturligtvis skulle en sådan satsning gälla hela det sociala arbetsfältet inom socialtjänsten i vid mening och

förutom individ- och familjeomsorgen även omfatta verksamheter inom äldre- och funktionshinderområdet.

Institutionen har därför startat ett projekt för att generera kunskap om hur intressenter i Kronoberg och Kalmar län agerar kring kunskapsbaserad socialtjänst, avsikten är vidare att stärka institutionens samverkanskontakter. Det explicita syftet med denna rapport är att skapa underlag för ställningstaganden om hur institutionen ska agera framöver. Arbetet har en explorativ kartläggningskaraktär och vi hoppas att den ska ge intresserade en överblick över de komplexa strukturer som vuxit fram i våra två regioner och som berör institutionens samhällsuppdrag. Men arbetet har även en analytisk ambition och vi tar oss friheten att försöka förklara några av de tendenser vi tycker oss iaktta. Därigenom hoppas vi att skriften - och fallet i fokus - ska ha något att förmedla utanför det egna universitetet och institutionens samverkansaktörer.

Även om de frågor som lyfts i rapporten främst har en lokal och regional relevans vill vi påpeka att inramningen i hög grad handlar om centrala nationella och internationella utmaningar för forskning och undervisning. Det handlar om hur forskning ska kunna vara samhällsrelevant och därigenom bidra till problemlösning och hantera viktiga samhällsutmaningar; det handlar om hur forskning ska bidra till att de offentliga samtalen berikas och påverkar människors uppfattningar och hur den ska kunna "avtäckta dolda strukturer och slå hål på tidigare generationers myter och föreställningar" (IVA 2012:8). I förlängningen vill vi stimulera till samtal om hur kontakter mellan forskning och utomakademiska organisationer ska organiseras och stärkas.

När initiativet till studien togs formulerades tre frågeställningar som varit vägledande i arbetet. Tre frågor finns i förgrunden:

1. Sociorama: vad hände?

Institutionen har ett behov att följa upp Socioramasatsningen. I samband med alla initiativen kring en evidensbaserad praktik är det lätt att glömma bort de goda kontakter och erfarenheter som byggdes upp i samband med Sociorama för några år sedan. Här behöver vi undersöka de eventuellt kvarstående effekterna från Sociorama. Kan det förekomma upparbetade strukturer nu ca tio år efter starten; vilka kunskapsstrukturer har kommunerna byggt, hur är deras utvecklingsbehov och hur ser man på samverkan med Linnéuniversitetet och med vår institution, hur påverkar dagens satsning på en evidensbaserad socialtjänst dem och vår egen verksamhet? Vi behöver även profilera oss gentemot regionförbunden för att kunna agera framöver. Det gäller fortbildningar, gemensamma forskningsprojekt, ansökningar och verksamhetsförlag utbildning. Här finns även ett forskningsmässigt intresse eftersom det finns ett långsiktigt, vetenskapligt kunskapsintresse kring spridning, användning

och implementering av kunskap som berör institutionen. I en mer konkret mening innebär detta fokusgruppsintervjuer, kommunvisa seminarier och workshops samt surveys till kommunerna.

2. Hur ser kompetensförsörjningsbehoven ut i regionen vad gäller socialt arbete, på vilket sätt berör satsningen på en evidensbaserad praktik institutionens verksamhet?

Institutionen behöver en långsiktig strategi kring forskar- och masterutbildningarna framöver. Vilka behov har kommuner och regioner samt hur kommer utbildningsresurser att allokeras framöver? Studentkullarna minskar. Det kan vara ett strategiskt klokt beslut att dra ner på institutionens grundutbildningsåtaganden och satsa mer på forskar- och masterutbildningen. Eventuellt i samverkan med såväl andra institutioner på Linnéuniversitetet som andra lärosäten. I ett inledande steg syftar studien till att undersöka intresset hos kommunerna i närområdet för vidareutbildning av sin personal, särskilt på avancerad nivå. I förlängningen kan det innebära externfinansierade doktorander men även fristående kurser som ingår i en professionsmaster. Något som på sikt behöver involvera annan personal som studierektor för forskar- och mastersutbildningarna. Konkret innebär detta kommunträffar i respektive region eventuellt baserade på en survey om kompetensutvecklingsbehov.

3. Vad innebär familjen Kamprads stiftelse för institutionens verksamhet?

Vi måste agera i förhållande till de initiativ som Kampradstiftelsen innebär. Fakulteten har tillsatt en grupp i vilken professor Ulla Melin-Emilsson ingår med uppdrag att sondera vilka forskningsprojekt kring äldre som skulle kunna gå vidare till stiftelsen. I princip handlar detta om att tillsammans med kommunerna ta fram forskningsidéer och att med dem undersöka vilka idéer och behov som finns kring projekt och framtida samarbete med stiftelsen. För att vi själva inte ska komma på undantag i denna process behöver vi som institution ta egna, kraftfulla initiativ och driva på processen. Det långsiktiga arbetet handlar om att ta fram forskningsprogram där kommuner involveras. En del av detta arbete är tänkt att ske inom DERG och här finns vissa fakultetsmedel som kan främja äldreforskning som skulle kunna utnyttjas.¹ Vi behöver komma igång snabbt något som åtminstone inledningsvis kan inkluderas i den föreslagna satsningen. Konkret innebär det att starta

¹DERG: forskningsmiljö kring äldre- och funktionshinderforskning vid Linnéuniversitetet.

upp en process genom möten med kommuner, organisationer och andra aktörer.

Rapporten innehåller fem kapitel. Härnäst följer en sammanfattande översikt över de initiativ som präglar institutionen vad gäller utvecklingen kring en evidensbaserad praktik. Den följs av en beskrivning av de metoder som vi använt oss av i rapporten. Därefter redovisas en kartläggning av utvecklingsarbetet i de två regionerna. Slutligen följer vår analys samt en friare diskussion.

2 DRIVKRAFTER

När vi nu redovisar de drivkrafter som bidragit till utvecklingen för socialt arbete vill vi stanna upp vid tre särskilt tongivande: utvecklingen av ämnet socialt arbete vid Linnéuniversitetet, utvecklingen mot en evidensbaserad praktik samt FoU-enheterna i våra två regioner. Vår förhoppning är att vi därigenom ska kunna identifiera mönster i utvecklingen.

Utbildning och forskning i socialt arbete

I tabellen nedan sammanfattar vi huvudstråken i utvecklingen sedan 1970-talet och med särskild tonvikt för socialt arbete så som det har bedrivits vid Växjö och Kalmar.

Tabell 1. Utvecklingen inom ämnet socialt arbete med fokus på praktik och utbildning

Tidsperiod	Ämnet	Praktik och samverkan	Utbildning
1970-tal	1977: socialt arbete blir ett eget ämne och socialhögskolorna inordnas i universiteten	Begynnande krav på strukturering av det sociala arbetet. Oklara kompetenskrav.	Praktiska metoder i socialt arbete i fokus. Flera olika sociala utbildningar. Socialt arbete blir akademiskt huvudämne och forskarutbildning startar.
1980-tal	1988: Första översynen av socionomutbildningen	Ny socialtjänstlag 1982. Begynnande krav på utvärdering och kvalitetskontroll. Tydligare krav på kompetenskrav.	Begynnande krav på att teoretiskt förstå socialt arbete. Akademisering, magisterexamen växer. Första avhandlingen. Forskarutbildning på fyra orter. Första

			utvärderingen av ämnet
1990-tal	1996: Utvärdering av medellånga vårdutbildningar, bl.a social pedagogik (Kalmar) och social omsorg (Växjö, Kalmar)	Krav på kvalitetssäkring, kompetenskrav skrivs in i lag, FoU-verksamheter växer fram. Verksamheter på landstinget förs över till kommuner. Tredje uppgiften skrivs in i högskolelagen.	Starkare krav på vetenskapsteoretisk och metodologisk kunskap. Garanterad finansiering av doktorander. Förslag att social omsorgsutb. och social pedagog inordnas i socialt arbete
2000-tal	2000: Andra utvärderingen av ämnet 2003: Tredje utvärderingen, en översyn 2009: Fjärde utvärderingen av ämnet	Krav på kunskapsutveckling och evidensbaserad av det sociala arbetet. Privatisering av verksamheter. Styrning från tillsynsmyndigheter tilltar. KUBAS-försöken och Sociorama. Plattform om en kunskapsbaserad socialtjänst. Nyttiggörande av forskning skrivs in i högskolelagen.	Social omsorgsutbildning slopas; socionomutbildning standard. 2002 ersattes detta av ett nytt socionomprogram i Växjö samt magister + forskar-examen, från 2005 socionomutb. även i Kalmar. Forskarutbildning ges vid tolv lärosäten, socionomutb. vid 18.

Källa: Eget material, inspirerat av Mosesson 2005:93

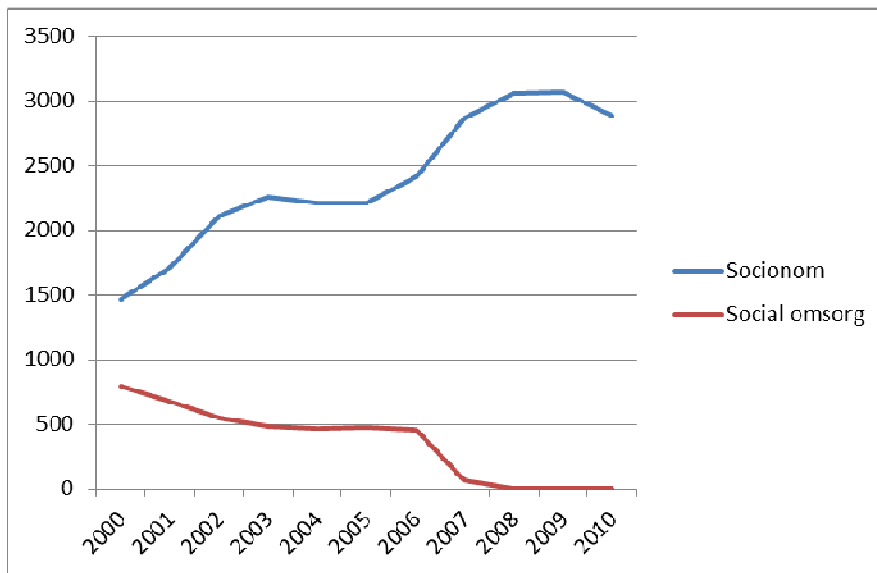
Ämnet socialt arbete har genomgått stora förändringar sedan 1977. Dessa kan kort sammanfattas som akademisering och expansion. Flertalet utbildningar har slopat en andra praktiktermin till förmån för en ytterligare teoritermin och magister, master – och forskarutbildning bedrivs vid alltfler lärosäten. 1997 verkade socialt arbete med socialomsorgsutbildning inom ramen för Vårdhögskolan i Växjö tillsammans med vårdvetenskap/sjuksköterskeutbildningen. När Växjö högskola och Vårdhögskolan slogs samman till Växjö universitet samlades vårdvetenskap och socialt arbete i en institution, IVOSA. I Kalmar inkorporerades den Landstingskommunala Vårdhögskolan i högskolan 1998, en social omsorgs- och socialpedagogutbildning startades men omvandlades strax till ett fil.kandprogram i socialt arbete 2001. Sedan utbildningen fått kritik av dåvarande Högskoleverket vidtog ett omfattande kvalitetsarbete med bland annat samarbete med IVOSA i Växjö. Kalmar fick socionomexamensrättigheter 2005.

Men universitet och högskolor är långtifrån stabila enheter. Fram till 2009 återfanns Socialt arbete och Vårdvetenskap vid Växjö Universitet i en och

samma institution: IVOSA. Denna institution drev projektet Sociorama. Vid Linnéuniversitetets bildande 2010 inrättades Institutionen för socialt arbete där såväl Kalmars som Växjös sociala arbete införlivades med ett gemensamt socionomprogram och antagning vid de bägge orter. Institutionen ingick då i "Fakultetsnämnden för hälsa, socialt arbete och beteendevetenskap", FHSAB med bl.a. just vårdvetenskap och psykologi. Efter en länge (och hett) diskuterad omorganisation vid Linnéuniversitetet omvandlades fakulteterna och institutionen ingår sedan 2013 i den nybildade "Fakulteten för samhällsvetenskap", FSV tillsammans med andra nya institutioner. Nya delegations- och beslutsordningar har tillkommit och andra har försvunnit. Universitets- och högskolesektorn inom Kronobergs och Kalmar län kännetecknas sålunda av starkt föränderliga strukturer.

Institutionen för socialt arbete saknar i skrivande stund samlad policy eller avtal för samverkan med omvärlden.

Figur 1: Nyantagningar socionomprogram samt social omsorg 2000 – 2010

Källa: HSV

Som figuren ovan visar har utbildningen expanderat sedan tio år tillbaka med ett intag om ytterligare 700 studenter/läsår för att nu stabiliseras omkring 3 000 nybörjare/år. Antalet lärosäten som utbildar socionomer har expanderat från sju år 1995 till sjutton år 2013. Växjö/Kalmars bidrag är tämligen blygsamt ur ett nationellt perspektiv men med ca 190 studenter/läsår

representerar institutionen 6-7% av det nationella intaget. Hur ser det då ut vad avser magister- och masterexamina i riket samt på Linnéuniversitetet inom socialt arbete?

Tabell 2: Magisterexamina i socialt arbete 2007-2011

Magisterexamina i socialt arbete					
		Kvinnor	Män	Total	Varav Växjö univ/ Linnéuniversitetet
Socialt arbete	2010/2011	91	16	107	2
	2009/2010	51	15	66	1
	2008/2009	80	17	97	2
	2007/2008	102	27	129	0

Källa: HSV

Det är svårt att utläsa tydliga trender av tabellen ovan. Om man enbart utgått från dess inledande tre läsår kunde man förledas tro att magisterexamen är på utgående med en halvering av de examinerade. Men förra läsåret steg antalet påtagligt. Det finns dock anledning att tro att denna äldre examen om 60 hp motsvarande en termins teoretiska studier inklusive ett examensarbete förlorar i attraktivitet. Växjö/Linnéuniversitetet har en blygsam examination och dåvarande Kalmar Högskola saknade helt dessa kurser. Hur ser det då ut med masterexamina i ämnet? Detta börjar bli den nya standarden för samhällsvetenskaplig högre examen och omfattar 4 terminers studier på avancerad nivå (120 hp) varav 30 hp utgörs av ett examensarbete.

Tabell 3: Masterexamina i socialt arbete 2008-2012

Masterexamina i socialt arbete					
		Kvinnor	Män	Total	Varav Växjö univ/ Linnéuniversitetet
Socialt arbete	2011/2012	39	10	49	3
	2010/2011	34	12	46	3
	2009/2010	10	5	15	0
	2008/2009	3	1	4	0
Totalt		86	28	114	6

Källa: HSV

Masterexamen i socialt arbete inleddes så sent som läsåret 2008/2009. Hitintills har examensarbeten enbart lagts fram vid sju lärosäten varav Lund, Göteborg och Stockholm är de dominerande medan Linné och de övriga har haft en blygsam examinationsgrad med några få studenter vardera.

Vid Linnéuniversitetets hemsida presenteras feb 2013 åtta utarbetade kurser i ämnet socialt arbete som kan ingå i en masterexamen. Här märks kurser inriktade mot studier om barn/unga och sociala problem samt med familjeterapeutisk inriktning. Fem av dessa är särskilt lämpliga för yrkesverksamma eftersom de kan bedrivas på halvfart. Enligt studierektor finns det fler aktuella kursplaner än de på hemsidan.

Forskarutbildningen har expanderat och från en blygsam produktion av FD i socialt arbete under 1980-talet examineras nu årligen ca 20 nya doktorer i Sverige och det finns en aktiv forskarskola i ämnet (www.rssw.se). Vid forskarutbildningen i Växjö har 12 FD (filosofie doktor) och 14 FL (filosofie licentiat) examinerats sedan starten 2003. Däremot har kraven kring den tredje uppgiften varit svårare att få grepp om och hur denna har institutionaliserats. Denna samverkansuppgift tillsammans med nyttiggörande av forskning ställer oklara krav på grundutbildning, forskning och forskarutbildning för flertalet lärosäten (Lundqvist & Benner 2012). Linnéuniversitetet har en avdelning "Samhälle och näringsliv" dit alla som ringer eller kontaktar Linnéuniversitetet och frågar efter samverkan skall lotsas. Linnéuniversitetets mål är att uppvisa en mångfald av former för utbildnings- och forskningssamverkan med samhället samt vara en drivkraft för regionen. På hemsidan www.lnu.se finns en ingång "Samhälle och näringsliv" med olika exempel på möjligheter till samverkan med forskare, lärare och studenter i form av projekt, praktik,

examensarbete och kompetensutveckling beskrivs. På varje institution finns en samverkansansvarig som samverkansavdelningen förmedlar kontakt med.

Fältet kunskapsbaserad socialtjänst

Vad är det då för fält som universitetet befinner sig i vad gäller Socialt arbete? Ett sätt att beskriva området är att tala om ett fält där aktörer förenas i intresset för och de resurser som läggs på en viss uppgift. I vårt fall är denna uppgift kunskapsbaserad socialtjänst som ett flertal aktörer förenas kring. Dels finns det under de senaste femton åren mer beständiga aktörer som:

- Universitetet (Linnéuniversitetet, Växjö universitet, Högskolan i Kalmar)
- Kommunerna (Socialförvaltningar)
- Landstinget
- Staten (socialstyrelsen, socialdepartementet)
- Privata kunskapsproducenter (tex institut, konsultbolag)
- Privata utförare av socialt arbete
- Forskningsfinansiärer (tex Kampradstiftelsen)
- Idéburna organisationer (I&KC i Kronobergs län, FSO i Kalmar län)
- Regionförbund, Kommunförbund, Kommunalförbund
- Andra myndigheter (Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket)
- SKL (Sveriges Kommuner och Landsting)

Dels finns aktörer som skulle kunna beskrivas som samverkansaktörer som uppstått som ett resultat av samverkan mellan vissa av de beständiga aktörerna:

- FoU-verksamheter (FoU Vålfärd, Fokus, FoU-Kronoberg, FoU Kronoberg, FoU-Centrum)
- Enskilda projekt (t.ex. Sociorama, Nationellt Anhörigcentrum)
- Regionala samverkansstrukturer (Stärkta strukturer i Kronobergs län, Regionala Stödstrukturer i Kalmar län)

De båda gruppernas aktörer förenas i att de alla delvis eller fullt ut ägnar sig åt kunskapsbaserad socialtjänst i någon form. Som exempel utbildar universitetet socionomer och bedriver forskning inom området, konsultbolag kan utvärdera insatser, Socialdepartementet och socialstyrelsen utformar riktlinjer, och FoU-verksamheter är tänkta att vara en brygga mellan universitet och det sociala arbetets praktik. Kommunen och privata utförare är två exempel på aktörer som de facto utför det sociala arbetet i praktiken.

Socialstyrelsen är en aktör som genom att omsätta socialdepartementets lagar utfärdar riktlinjer och föreskrifter om hur det sociala arbetet bör bedrivas på kommunnivå. Universitetet är en annan aktör med inflytande som utbildar

yrkesgrupper som förvärvar normer och värderingar att förhålla sig till i sitt kommande (exempelvis) kommunala arbete. Kommunerna är självstyrande och ska implementera riktlinjer och vetenskaplig expertis på olika sätt.

Övriga aktörer kan i det fält som är intressant för socialt arbete, förenklat sägas förhålla sig till dessa tre noder – stat, kommun, universitet. Landstinget utför aktiviteter som gränsar och ibland inbegriper det sociala arbetet, exempelvis missbrukarvård, och har successivt fått större ansvar och tolkningsföreträde inom fältet (se tex. Hallerstedt, 2006). Privata kunskapsproducenter som institut och konsultbolag utför i konkurrens med universitetet utredningar, utvärderingar och andra underlag åt lokala och regionala beslutsfattare. Forskningsfinansiärer som Kampradstiftelsen sätter ramar för de medel som går att söka för forskare inom universitetet. Idéburna organisationer ska tillvarata exempelvis brukares rättigheter i det sociala arbetet och i den evidensbaserade praktiken.

Forsknings- och utvecklingsverksamhet med koppling till kommunerna

Socialstyrelsen lämnade under åren 1995 - 2004 planeringsstöd för uppstart av FoU verksamhet inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg. Under 1999 - 2010 lämnade socialstyrelsen bidrag till FoU enheter inom äldreområdet. Socialstyrelsens huvudsyfte med stödet till FoU-miljöer var "att synliggöra och utveckla kunskap som främjar yrkeskunnandet i socialt arbete och som ytterst skall komma dem till godo, som tar en verksamhets tjänster i anspråk".

Socialstyrelsen verkade (början av 1990-talet - 2003) genom CUS (Institutet för utveckling av socialt arbete) med kunskapssammanställningar på vetenskaplig grund kring sociala metoder, arbetssätt och arbetsformer. IMS (Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete) inom Socialstyrelsen hade till uppgift nationellt samordnade utvärderingar och interventionsstudier, systematiska kunskapsöversikter, stöd till utveckling och användning av bedömningsinstrument samt kommunikation, spridning och införande av relevant kunskap samt effektiva metoder och arbetssätt (Socialstyrelsen 2004).

Kronobergs län - FoU

FoU-Kronoberg var en forsknings- och utvecklingsenhet inom välfärdsområdet mellan kommunerna, landstinget, kommunförbundet, högskolan, vårdhögskolan, försäkringskassan, arbetsförmedlingen och länsstyrelsen. Verksamheten bedrevs från 1997 till 2005 med stöd av avtal mellan parterna. FoU-Kronoberg finansierades av parterna och med stöd från olika former av projektmedel samt uppdrag från parterna. Efter en organisationsutredning omvandlades FoU-Kronoberg till FoU Välfärd i Södra Småland. Parallellt drev Landstinget Kronoberg en egen verksamhet i FoU centrum.

FoU Välfärd i södra Småland bildades 2005 med syfte att utveckla samverkan mellan parterna, bl.a. utökades universitetets medverkan. Verksamheten bedrevs genom avtal mellan de samverkande fram till 2009. Verksamheten finansierades av SSKL²/Regionförbundet och Landstinget samt genom delade tjänster med Växjö universitet. Sociorama - som tidigare nämnts ett projekt med Växjö universitet som projektägare - införlivades i FoU Välfärd 2005. Verksamheten finansierades under projekttiden genom medel från Socialstyrelsen. Kommunerna i Kronobergs län och universitetet tillförde arbetstid i form av kombinationstjänster som verkade dels i sin ordinarie verksamhet och dels i Sociorama. Sociorama leddes av en styrgrupp med representanter för kommunernas socialtjänst, universitetet samt handikappörelsens idé- och kunskapscentrum och FoU-Kronoberg. Avtal mellan universitetet och kommunerna låg till grund för Sociorama. Socioramrådet var ett av tre FoU-råd. Universitetets verksamhetsansvarige samt samordnaren för Sociorama verkade i FoU Välfärd. Landstinget bedrev parallellt en egen FoU-verksamhet - FoU-centrum. De båda FoU verksamheterna var samlokaliserade.

När FoU-Kronoberg startades 1997 var personalen anställd av Kommunförbundet Kronoberg som ansvarade för bokföring och redovisning. Kommunförbundet Kronoberg var en intresseorganisation som länets åtta kommuner bildat för att gemensamt driva olika frågor. 2004 bildade Kommunförbundet Kronoberg och Landstinget Kronoberg, Södra Smålands kommuner och landsting (SSKL). Verksamheten samlokaliseras. Regionförbundet södra Småland bildades av Kronobergs läns åtta kommuner och Landstinget Kronoberg vid årsskiftet 2007 för att samla regionalt utvecklingsarbete. Den gemensamma FoU verksamheten i länet, FoU-Kronoberg och FoU Välfärd i södra Småland följde med till de nya organisationerna.

Från och med 2010 samlades Kronobergs läns forsknings- och utvecklingsverksamheter inom det sociala området och hälso- och sjukvårdsområdet i en gemensam enhet; FoU Kronoberg med Landstinget som huvudman. Verksamheten styrs av landstingsstyrelsen samt landstingets ledningsgrupp. Ett vetenskapligt råd finns kopplat till FoU Kronoberg. FoU Kronoberg har en samarbetsöverenskommelse med Linnéuniversitetet inom hälsa och vård. Något motsvarande finns inte med institutionen för socialt arbete.

Ljungby kommun har ett samarbetsavtal med Linnéuniversitetet kring CiL, Centrum för informationslogistik.

Växjö kommun har centralt ett avtal (undertecknat av rektor och kommunchef) med Linnéuniversitetet om samverkan kring en forskarsamordnare (Jessica Hansen, samhällsvetenskapliga fakulteten) som

² Södra Smålands kommuner och landsting

arbetar 50 % i kommunen, finansieras 50/50. I uppgifterna ingår praktikfall, utredning, utveckling och forskningssamordning.

Kalmar län - FoU Fokus

Fokus Kalmar län är en forsknings- och utvecklingsenhet inom socialtjänsten för samtliga kommuner i Kalmar län. Verksamheten bedrivs sedan 1998 i nära samarbete med socialtjänstens yrkesverksamma. Fokus Kalmar län organiseras som en resultatenhet i Regionförbundet i Kalmar län. Fokus har avtal med kommunernas socialtjänster som basfinansierar Fokus. Tre FoU-råd med verksamma från kommunerna bedriver forskning- och kunskapsutveckling inom:

- Individ- och familjeomsorg
- Omsorg och vård om personer med funktionsnedsättning
- Omsorg och vård om äldre

Kommunerna har sagt upp avtalen från och med sista december 2013 och Fokus verksamhet är i skrivande stund oviss. 2008 tecknade Fokus och dåvarande Högskolan i Kalmar ett samarbetsavtal. Inom ramen för samverkansavtalet bedrivs utvärderingsverkstäder och uppsatssalonger. Något nytt avtal slöts inte när Linnéuniversitetet bildades 2010, däremot har verksamheten fortsatt som tidigare.

Nationellt kompetenscentrum anhöriga har tillkommit genom samverkan mellan parter som har olika specifika kompetenser om anhörigfrågor, äldreomsorg och funktionshinder samt FoU, äldreforskning, hjälpmedel, IT och tillgänglighet. Parter är bl.a. Fokus, Regionförbundet i Kalmar län och Linnéuniversitetet, Humanvetenskapliga institutionen & eHälsainstitutet.³

Oskarshamns kommun har samarbete och avtal med Linnéuniversitetet via dels Fokus och dels sitt eget utbildningsbolag Nova. Behov ses av praktisknära forskning och en väg in i Linnéuniversitetet och kommunen.

Plattformen för en evidensbaserad praktik

Företrädare för stat och kommun har träffat ett antal överenskommelser om ett program för att utveckla en evidensbaserad praktik (EBP) och stärka socialtjänstens förmåga att använda bästa tillgängliga kunskap. Dessa startade år 2010 genom ett avtal som brukar betecknas som "plattformen" för att utveckla en evidensbaserad praktik inom socialtjänsten.

Idén om evidens brukar kopplas till utvecklingen mot ökad resultatmätning, då särskilt till New Public Management (NPM) (Premfors

³ De andra parterna är Anhörigas Riksförbund, Hjälpmedelsinstitutet, Länsamordnarna för anhörigstöd i Norrland samt Landstinget i Kalmar län.

2009). Detta kan närmast beskrivas som en managementtrend eller reformagenda där införande av marknadsprinciper för styrning av offentlig verksamhet är den dominerande logiken. Det kan innebära att gå från regelstyrning till resultatstyrning, att samla in data om kunders upplevelser av verksamheter och att betona decentralisering, målstyrning och uppföljning (Almqvist 2006). Samtidigt tidsmässigt har dessa idéer kompletterats med uppfattningar hämtade från medicinen om hur kvaliteten på beslutsunderlag ska maximeras. Det har då handlat att det ska föreligga evidens och att beslut som rör klienter i första hand bör baseras på kunskap med vetenskapligt stöd från kontrollerade experiment, något som senare har kompletterats med att kunskaper från professionell expertis och brukare/patienter ska tillföras (Svanevie 2011). Det är detta som går under beteckningen "evidensbaserad praktik". Denna "evidensbölja" innebär förändrade relationer mellan stat och lokala utförare liksom tillkomsten av nya aktörer (Trinder & Reynolds 2000, Vedung 2010). Något som är uppenbart i de regioner som socialt arbete vid Linnéuniversitetet verkar inom.

Socialstyrelsen har sedan 1990-talet och framåt varit den drivande aktören i arbetet att främja en kunskapsutveckling av det sociala arbetet. 2002 - 2005 genomfördes projektet "Nationellt stöd för kunskapsutveckling inom socialtjänsten", med delprojekten, "fullskaleförsök" och "kombinations-tjänster". 50 milj kr spenderades under tre år och fem lärosäten involverades. Ett av dessa var dåvarande IVOSA vid Växjö Universitet som drev "Sociorama". Projektet syftade till ökad integration mellan forskning, praktik och utbildning. Kombinationstjänster skulle ge möjlighet till en delad anställning mellan universitet eller högskola och kommunal verksamhet. Föregångarna här var det slags kombinationstjänster som förekommer inom hälso- och sjukvård i form av klinisknära forskning i samverkansavtal med medicinska fakulteter vid de sju lärosäten som bedriver läkarutbildning och regionala huvudmän. Staten finansierar delar av dessa forskartjänster genom ett nationellt ALF-avtal.

Ett flertal utvärderings- och verksamhetsrapporter publicerades 2005 och 2006 från de lokala KUBAS-projekten. Förutom från Sociorama (Salonen 2005) bland annat de geografiskt närliggande Lund (Tops & Sunesson 2006) och Jönköping (Eriksson & Grönberg Eskel 2005). Slutsatserna är likartade: man rapporterar om framgång i att etablera lokalt samarbete, det har funnits en hög aktivitet, i synnerhet på forskningssidan och nya arbetsformer har prövats. Problem har funnits med olikartade kulturer hos kommuner och lärosäten, samverkan har inte påverkat det konkreta klientarbetet och det har varit svårt att få samverkan i beständiga former då de externa medlen från Socialstyrelsen sinat.

I en efterföljande SOU-rapport 2008 konstaterades att försöksarbetet varit kortsiktigt, projektbaserat och brustit när det gäller "samordning mellan forskning, praktik, utbildning och implementering" (SOU 2008:18, s. 10). Utredningen föreslog därför att regeringen och Sveriges Kommuner och

Landsting skulle träffa avtal om gemensamma mål och långsiktiga strategier för att stödja utvecklingen mot EBP inom socialtjänsten. Något som skulle stärka ”strukturer som integrerar forskning, högre utbildning och praktisk verksamhet” (ibid:11). Dessa avtal sammanfattas i figuren nedan.

Tabell 4: Plattformen och dess program för en kunskapsbaserad socialtjänst.

Programmet bygger på utredningen En evidensbaserad praktik till nytta för brukaren (SOU 2008:18)			
Implementeringens innehåll	Avtal	Iscensatta huvudprogram	Aktörer
Sju utvecklingsområden pekas ut: <ul style="list-style-type: none"> • Regionalt stöd till kunskapsutveckling • Stöd till det lokala utvecklings- och förbättringsarbetet • Webbaserad dokumentation för lokal och nationell uppföljning • Forskning • Utbildning och fortbildning • Samverkan • Brukarmedverkan 	Ök 2009	Kunskap till praktik (2008-2013)	Huvudmännen med beslutanderätt, (SKL och socialdepartementet)
	Ök 2010/ Plattformen	Program för en god äldreomsorg, PGÅ (2009)	Läns-/regionnivå utgör länk mellan den nationella - och den lokala nivån, förmedlar medel, oklar makt och inflytande
	Ök 2011 ÖK 2012	Modellområden 2009-2011, psykisk hälsa barn och unga (Psynk) (2011-2014)	Den nationella samråds-gruppen, utan makt /endast referensgrupp
			Universitet och högskolor, passiva aktörer

Källa: Överenskommelser SKL-Socialdepartementet. Figur utvecklad tillsammans med Kerstin Johansson.

Överenskommelsen mellan staten, Socialdepartementet och Sveriges Kommuner och Landsting innebär stöd för regionala stödstrukturer för utveckling av evidensbaserad socialtjänst samt vissa insatser inom missbruksvården (kunskap till praktik) och social barn- och ungdomsvård. Stödet utvidgas under 2013 till att även gälla stöd till personer med funktionsnedsättning, där särskilt betonas stöd till barn och unga samt brukarmedverkan.

I överenskommelsen ingår utveckling av www.kunskapsguiden.se, en webbaserad portal för att verksamheterna skall kunna arbeta kunskapsbaserat. Ett utvecklingsprogram är "Leda för Resultat". Medel avsätts också för att stödja användningen av statistik genom redovisning i "öppna jämförelser".

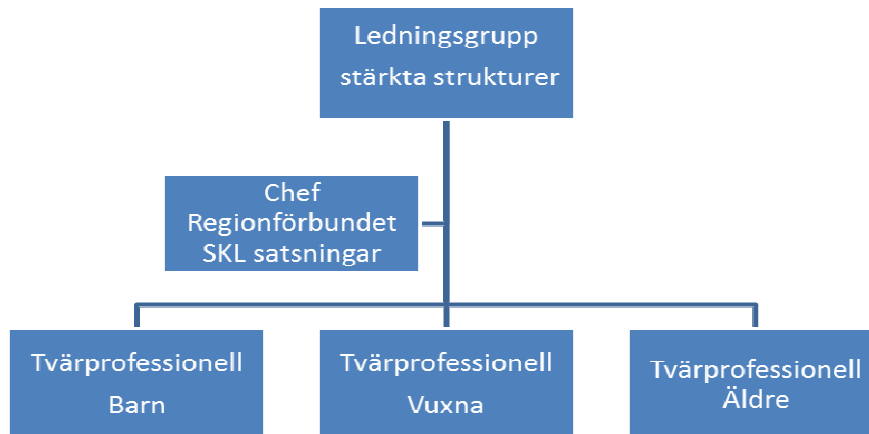
Stödet och medlen i överenskommelsen är kopplade till insatser som skall genomföras regionalt och lokalt. En förutsättning är att kostnaderna successivt tas över av kommuner, landsting och regioner för att helt finansiera uppdraget 2016.

Ett av uppdragen har varit att en fördjupad och intensifierad samverkan med högskolor och universitet samt med FoU-miljöer. Bland annat tillsammans med den nationella samordningen på SKL har samverkan mellan socialtjänst och universitet och högskolor kartlagts (SKL2013,c). Rapporten redovisar en påfallande bredd på samverkansformer. Det finns inte en enstaka modell utan samverkan konkretiseras på flera sätt som genom avtal, gemensamma tjänster och doktorander.

Stärkta strukturer i Kronobergs län

Utifrån regeringen och Sveriges Kommuner och Landstings överenskommelse om evidensbaserad praktik inom socialtjänst och hälso- och sjukvård har Kronobergs län bildat en ledningsgrupp för stärkta strukturer.

Figur 2: Organiseringen av stärkta strukturer i Kronobergs län

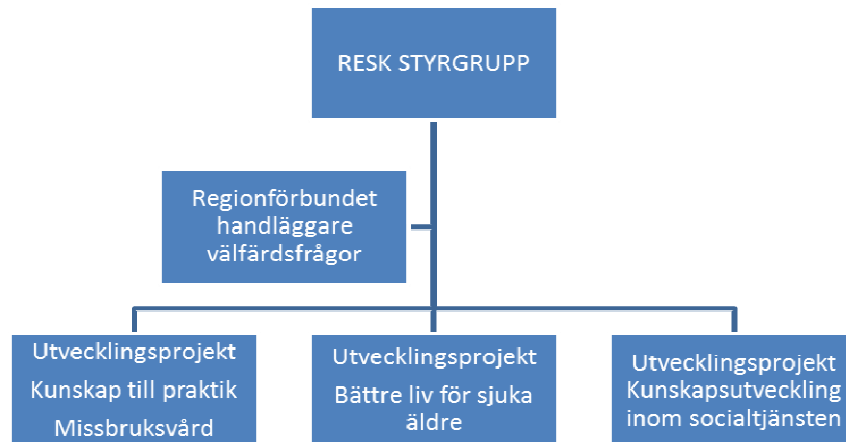
I ledningsgruppen (som sedan januari 2013 samordnas av utvecklingschefen för stärkta strukturer i Regionförbundet södra Småland - RFSS) samlas sedan 2012 länets kommuners socialchefer, landstingets planeringsdirektör, chefen för FoU Kronoberg samt fem centrumchefer en gång per månad. Ett nätverk med förtroendevalda från kommuner och landsting träffas fyra gånger per år. Ledningsgruppen har utsett tre tvärprofessionella grupper; Barn/Ungdom, Vuxna respektive Äldre. Tvärgrupperna leds av vardera en tjänsteman från landstinget och en från en kommun. Tvärgrupperna får uppdrag från ledningsgruppen och samordnar olika projekt, t.ex. kring implementering, projekt m.m. "Kunskap till praktik inom missbruksvården", "Barn och ungdomsvård", "Kvalitetsregister" samt "Samordning för Linnéa" är projekt som pågår. Tanken är organisationen kring stärkta strukturer skall ta över ledningsansvar för samtliga samverkansgrupper i länet.

Det finns inte någon fast samverkanskanal mellan stärkta strukturer och I&KC eller Linnéuniversitetet. Länsstyrelsen och andra statliga verksamheter, försäkringskassa, arbetsförmedling finns inte med i stärkta strukturer.

Regionala stödstrukturer för evidensbaserad praktik (RESK) i Kalmar län

RESK samordnas av Regionförbundet i Kalmar län (RFKL). En ledningsgrupp med landstingets verksamhetsledare som ordförande, tre socialchefer från kommunerna, äldresamordnare och utredare från Landstinget samt Fokus. Flera utvecklingsprojekt pågår, t.ex. "Bättre liv för sjuka äldre", "Kunskap till praktik", "Kunskapsutveckling inom socialtjänsten". Projektledarna samlas i ett nätverk två gånger per år av RFKL.

Figur 3: Organiseringen av stärkta strukturer i Kalmar län

RFKL samlar socialcheferna i länets 12 kommuner en gång per månad. Velfärd inom Regionförbundet styrs av primärkommunala nämnden där kommunalråden i länets kommuner ingår.

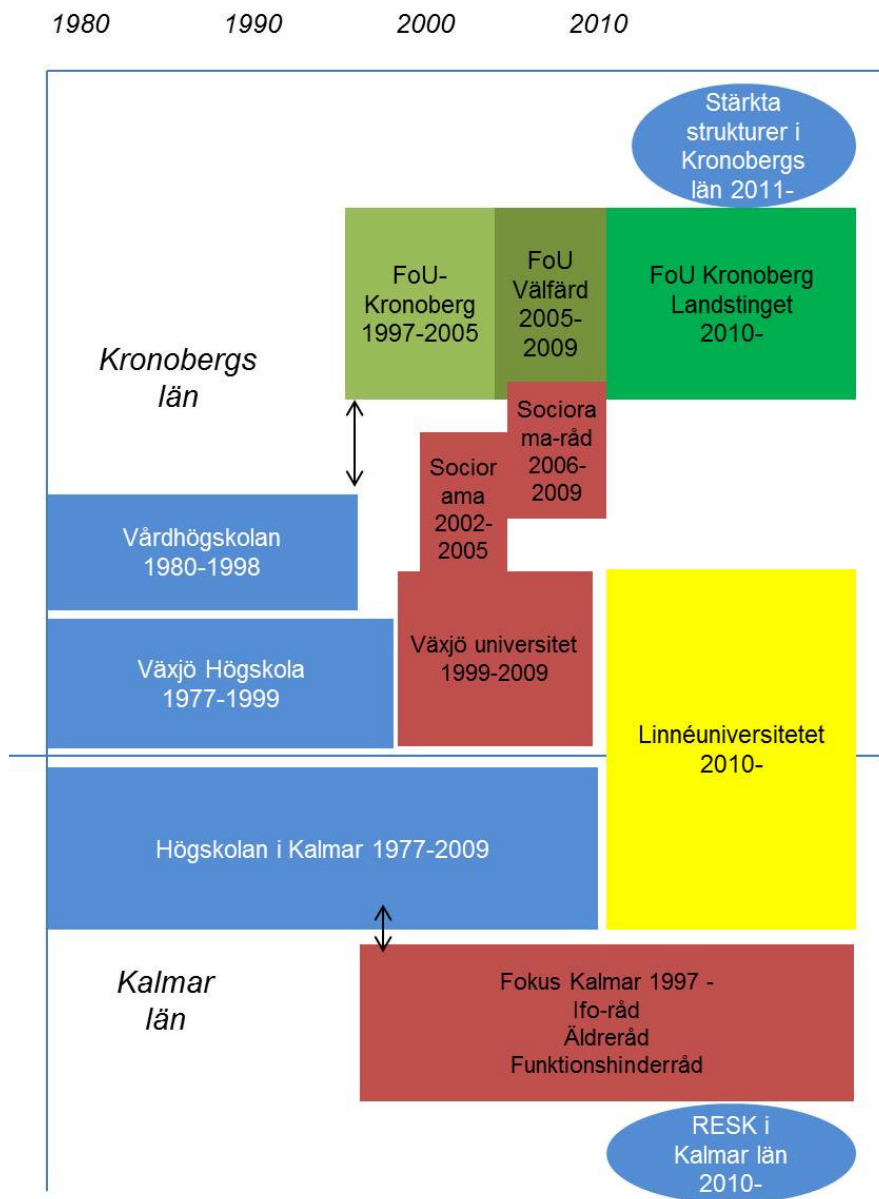
Nya initiativ

Växjö, Arbete och Velfärd, arbetar tillsammans med Kalmar, Karlskrona och Kristianstad för att bilda en ny gemensam FoU-enhet inom Individ- och familjeomsorgen. Stora behov och mer resurser för forskning kopplat till verksamheten beskrivs av socialchefen.

Staten har genom en särskild utredare föreslagit att 21 länsstyrelser i landet skall samordnas med elva landshövdingar. Förslaget innebär att länsstyrelserna i Kalmar och Kronobergs län slås ihop och leds från Växjö. I och med detta får också Länsstyrelserna ändrade arbetsuppgifter.

I båda Regionförbunden, i Kalmar län och Kronobergs län (södra Småland) pågår utredningar och beslut för att i en nära framtid bilda en gemensam region med Region Skåne. I Kronobergs län har flera av kommunerna tagit beslut om att bilda Region Kronoberg som ett led i denna process.

Figur 4: Organiseringen av högskolor och universitet samt samarbetet kring forskning och utveckling och stärkta strukturer i Kalmar och Kronobergs län under åren 1977 – 2013.

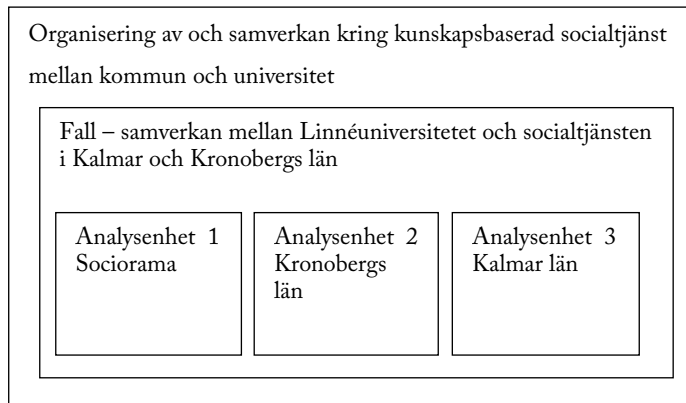

3 METOD

För att få kunskap om erfarenheterna från Sociorama, om hur kommunerna arbetar med kunskapsbaserad socialtjänst och i vilken form de samarbetar med Linnéuniversitetet, genomfördes en fallstudie. Inom fallstudien fanns flera analysenheter som benämns (1) Sociorama, (2) Kronobergs län och (3) Kalmar län. Då samtliga enheter skulle bidra till en bild av kunskapsbaserad socialtjänst idag och kunskap om nuvarande och framtida samverkan med Linnéuniversitetet, ses de som tillhörandes samma kontext. Men att uppmärksamma de olika enheterna är viktigt då informanterna inom varje enhet inte har kunskap om samma områden. Exempelvis har personer i Kalmar inte kunskap om Sociorama, och personerna i Sociorama har inte nödvändigtvis kunskap om samverkansfrågan idag i Kronoberg (och vice versa). Men som nämnt tillhör de fortfarande samma analytiska kontext, samverkan med Linnéuniversitetet kring kunskapsbaserad socialtjänst.

Fallstudien är ett fall av organisering av och samverkan kring kunskapsbaserad socialtjänst mellan kommun och universitet, där detta fall kan ses som ett typiskt fall då det finns fler sammanhang där universitet och kommun samarbetar kring kunskapsbaserad socialtjänst. Fallstudien är dessutom belysande och delvis unik då den kastar ljus över ett avslutat projekt (Sociorama) och avser att klarlägga vilka spår som kan ses i dagens socialtjänst liksom vad som kan tas tillvara i framtida arbete.

Figur 5: Fallstudiens enheter

Utgångspunkten var att få ett intressentperspektiv där företrädare för de olika analysenheterna skulle kunna värdera och resonera kring frågor som utformades från de övergripande frågeställningarna. Detta då en intressentansats tänktes ge en mängd olika perspektiv på samma fråga och dessutom kunde värderas utifrån de egna referensramarna och erfarenheterna. För att få jämförelsepunkter mellan de olika enheterna ställdes dessutom samma frågor till alla tre, förutom tre inledande frågor kring Sociorama som av naturliga skäl inte ställdes till Kalmar.

De eftersökta informanterna i analysenheten Sociorama bestod av 27 personer som någon gång under Socioramas projektperiod 2002-2009 hade haft en delad tjänst mellan projektet och sin hemverksamhet (universitet, kommun eller idéburens organisation). Dessa så kallade kombinationstjänster utgjorde ett kärnelement i Sociorama då de var kontaktpunkter mellan universitet och kommun och var arrangörer av projektets aktiviteter. De tänktes därför ha bäst överblick och kunskap om projektets innehåll och organisering. Samordnarna, som också var kombinationstjänster, hade dessutom ett administrativt och sammankallande uppdrag inom Sociorama. Ett urvalskriterium sattes till att ha haft kombinationstjänsten i minst två år då flera personer var delaktiga en kort period och antogs ha fått för lite kunskap om Socioramas verksamhet över tid. Kriteriet uteslöt sju personer. De återstående 20 personerna fick svara på en webenkät som distribuerades under november 2012. Alla 20 svarade efter två påminnelser. Uppföljande frågor ställdes till tre personer som hade varit samordnare för Sociorama någon gång.

För de två andra analysenheterna genomfördes telefonintervjuer under samma period, utifrån samma webenkät som distribuerats till kombinationstjänsterna. Telefonintervjuerna riktade sig till samtliga

socialchefer i de två länen, totalt 26 personer. Intervjuerna varade mellan 20 och 45 minuter och spelades efter samtycke in och transkriberades. Då frågorna i enkäten som också utgjorde intervjuguide till största delen var öppna, kunde följdfrågor ställas och längre resonemang föras vilket förklarar variationen i intervjutid. Anledningarna till att intervjuer gjordes med denna grupp var två. Dels antogs det att den hundra procentiga svarsfrekvensen snabbast skulle uppnås om de undersökningsansvariga aktivt ringde upp socialcheferna och bokade en tid för telefonintervju. Dels fanns en önskan om att få längre, mer resonerande svar kring samverkansfrågor från den grupp som är kommunernas ansvariga i frågan om kunskapsbaserad socialtjänst.

Då vissa kommuner har delat upp sin socialtjänst på flera förvaltningar kunde upp till tre intervjuer utföras i en och samma kommun, även om det i de allra flesta fall handlade om en intervju (se tabell 6 nedan, se appendix för fullständig lista).

Tillkom gjorde 8 intervjuer utifrån samma intervjuguide med nyckelpersoner inom universitet, kommun, idéburen organisation och regionalt förbund. De kan i flera fall hänvisas till de olika analysenheterna, men är inte socialchefer idag eller kombinationstjänster utan har kontaktats i egenskap av nyckelpersoner på särskilda positioner eller som innehavare av särskild expertis. Nyckelpersonerna var två kommunchefer samt en centralt placerad utvecklingschef som vid tiden för Sociorama var socialchefer i var sin kommun, och som sådana särskilt engagerade i Sociorama. Två av de intervjuade är ledare för respektive läns samverkansorganisation för organisationer som samlar personer med funktionsnedsättning. En samordnare av regionala stödstrukturer inom ett av regionförbunden, en ansvarig för FoU enheten som bildades när Sociorama lades ner samt en från Linnéuniversitetet har intervjuats. Till informanterna i Kalmar län ställdes färre frågor än till de i Kronobergs län, då de senare också fick svara på tre frågor om Sociorama.

Utöver de personliga intervjuerna och enkäten genomfördes tre fokusgrupper i december 2012 och januari 2013. Två av dem gällde Kronobergs län och en Kalmar län. Fokusgrupperna tog upp aspekter av intervjuguiden som ansågs vara intressanta att få utförligare svar kring. 4-6 personer deltog i varje fokusgrupp som för Kronoberg utgjordes av före detta kombinationstjänster och kommunala och regionala företrädare med utvecklingsansvar. Universitetet representerades i den ena av grupperna. I Kalmar utgjordes fokusgruppen av universitetsrepresentanter och kommunala och regionala företrädare med utvecklingsansvar.

Slutligen bearbetades materialet vid tre seminarier, ett med personer som hade kombinationstjänster i Sociorama, ett med förvaltningschefer vid socialförvaltningar och personal vid Linnéuniversitetet i Kronobergs län samt ett med förvaltningschefer vid socialförvaltningar och personal vid Linnéuniversitetet i Kalmar län. Inför seminarierna hade en kort sammanfattning av materialet sammanställts och delgivits deltagarna. Vid

seminarierna stämde de insamlade uppgifterna av och olika sätt att tolka dem framkom.

Tabell 5: Datainsamling

Grupp	Analysenhet	Antal personer	Data
Kombinationstjänster	Sociorama	20 (7 idag på LNU)	Enkät
Samordnare	Sociorama	3	Intervju
Socialchefer Kronoberg	Kronobergs län	11	Intervju
Socialchefer Kalmar	Kalmar län	15	Intervju
Nyckelpersoner	Sociorama, Kronobergs län, Kalmar län	8	Intervju
Fokusgrupp 1 Kronoberg	Sociorama, Kronobergs län	4	Fokusgrupp
Fokusgrupp 2 Kronoberg	Sociorama, Kronobergs län	6	Fokusgrupp
Fokusgrupp 3 Kalmar	Kalmar län	6	Fokusgrupp
Seminarium 1 Sociorama	Kombinationstjänster Sociorama	-	Avstämning
Seminarium 2 Kronoberg	Sociorama, Kronobergs län	-	Avstämning
Seminarium 3 Kalmar	Kalmar län	-	Avstämning
Antal svar		73	
Antal unika svar		61	

Frågeutformning

Enkäten och intervjuguiden bestod av fyra delar (se appendix för komplett enkät/intervjuguide). Den första (1), som endast besvarades av Sociorama och Kronobergs län och enstaka nyckelpersoner, efterfrågade vad Sociorama innebar för intervjupersonen och dennes verksamhet, vilka delar, arbetssätt och metoder denne använder i sin verksamhet idag, och vad denne skulle vilja

återinföra från Sociorama som har försvunnit. Denna del med tre öppna frågor, skulle alltså fungera som uppföljning av Socioramaprojektet.

Den andra delen (2) efterfrågade en beskrivning av hur man idag arbetar med kunskapsbaserad socialtjänst i sin verksamhet. Från och med denna fråga finns alla analysenheter representerade. Den andra delen innehöll också en skalfråga om hur betydelsefullt material är från aktörer som exempelvis socialstyrelsen, regionförbundet och universitetet är för sin verksamhets uppföljning och utveckling. Den tredje (3) delen utgjordes av flervalfrågor om vilka aktiviteter man som universitet eller kommun samverkade med motparten kring under 2012. Exempel på alternativ var praktikanter, forskning och kompetensutveckling. Den fjärde (4) delen efterfrågade möjligheter och hinder för samverkan mellan sin verksamhet och universitetet eller kommun, och om det är någonting som man saknar och skulle vilja utveckla tillsammans med Linnéuniversitetet eller kommunen. Slutligen efterfrågades (5) bakgrundsvariablerna antal år i nuvarande befattning och examen.

Frågorna skulle alltså ge en uppföljande bild av Sociorama, en nulägesbild av kommunernas kunskapsbaserade socialtjänst, och en framåtblickande bild av samverkansfrågan mellan kommun och Linnéuniversitetet.

Ambitionen att så långt som möjligt kunna jämföra svar mellan grupperna skapade några frågetekniska problem då samma fråga skulle ställas till alla personer. Ett problem med Socioramafrågorna till personer i Kronoberg som en följd av att Sociorama idag är avslutat, var att...

1. ... kombinationstjänsten kunde ha bytt tjänst, verksamhetsområde och/eller kommun och därför hade svårt att säga vad Sociorama bidragit med i det nya sammanhanget.
2. ... socialchefen inte var anställd i den nuvarande verksamheten då Sociorama pågick och därför inte kunde uttala sig om dess bidrag.

Problemen hade i viss mån förutsetts och försökt hanteras genom att den första frågan i enkäten för de med Socioramaanknytning delades upp i en personlig del och en verksamhetsdel ("Vad har Sociorama inneburit för dig? Vad har Sociorama inneburit för den verksamhet där du är anställd och för övriga anställda?"). På detta sätt skulle Sociorama kopplas till person och till verksamhet och gjorde att en del uttalade sig om den personliga delen men inte ansåg sig kunna besvara den andra. Och även om man som före detta kombinationstjänst hade bytt kommun och arbetsplats skulle man kunna reflektera kring eventuella spår i den nya verksamheten som man tagit med sig.

Socialchefer som inte var med under Socioramatiden hade förstås svårt att svara på Socioramafrågorna överlag. Dock hade några av dessa frågat andra i organisationen om eventuella spår och effekter av Sociorama.

4 KUNSKAPSBASERAD SOCIALTJÄNST I KALMAR OCH KRONOBERGS LÄN

Utifrån frågeområde två i undersökningen har frågor ställts till socialcheferna i Kalmar län och Kronobergs län beträffande hur arbetet med kunskapsbaserad socialtjänst bedrivs för närvarande, vilka kompetensförsörjningsbehov som finns i regionen vad gäller socialt arbete samt samverkan med Linnéuniversitetet. Frågorna har följts upp och utvecklats i fokusgrupperna.

I avsnittet finns även med svaren på frågorna från Kronobergs län har Handikapprörelsens Idé- & KunskapsCentrum (I&KC) (en administrativ samordningsorganisation som samlar organisationerna) respektive Kalmar läns Funktionsnedsattas samorganisations resurscentrum (FSO).

Organisatoriskt har sex av de åtta kommunerna i Kronobergs län en samlad socialtjänst med en ansvarig nämnd och chef, Lessebo, Ljungby, Markaryd, Tingsryd, Uppvidinge och Älmhult. Växjö har en förvaltning för Arbete och Velfärd samt en Omsorgsförvaltning. Alvesta kommun har tre förvaltningar, Arbete och Lärande, Barn och Ungdom samt Omsorg och Hälsa. Totalt fanns hösten 2012 elva chefer (fyra män och sju kvinnor) med ansvar för socialtjänsten. Anställningstiden för cheferna är i snitt tre år.

I Kalmar län har nio kommuner en samlad socialtjänst med en nämnd, en förvaltning och en chef. Kalmar kommun har en Omsorgsförvaltning och en Socialförvaltning, Nybro kommun har en individ och familjeförvaltning samt en omsorgsförvaltning, Västerviks kommun har delat socialtjänsten i Individ och Familjeomsorg samt Äldreomsorg. Totalt finns 15 chefer (fyra män och elva kvinnor) ansvariga för socialtjänsten. Anställningstiden för socialcheferna är i snitt 3,6 år.

Totalt är ansvaret för socialtjänsten i de två länen uppdelade på 26 förvaltningar, lika många nämnder och förvaltningschefer. I Kronobergs län är tre chefer socionomer, en utbildad inom social omsorg, ett par utbildade filosofie kandidater, en personalvetare, en arbetsterapeut, två sjuksköterskor. Flera har vidareutbildningar på universitet/högskola till vårdlärare, magister

och/eller inom ledarskap. I Kalmar län finns två sociala sacionomer, en förvaltningsassocionom, en sjuksköterska, två arbetsterapeuter, två mellanstadie lärare, en samhällsvetare och en med högskoleexamen och några med filosofie kandidatexamen.

Hur arbetar ni med kunskapsutveckling och kunskapsbaserad socialtjänst i dag?

Förvaltningarnas arbete med kunskapsutveckling var den första frågan för cheferna i Kalmar län, i Kronobergs län inleddes telefonintervjuerna med tre frågor om Sociorama (redovisas i särskilt kapitel nedan). Även kombinationstjänsterna har svarat kring kunskapsutveckling och temat har tagits upp i de tre fokusgrupperna samt med nyckelpersonerna.

Frågan om kunskapsutveckling ställdes medvetet öppet så att de som svarade själva kunde välja att beskriva hur de såg på begreppet eller att direkt beskriva hur de organiserar eller arbetar med frågan.

Samtliga kommuner ingår i stärkta strukturer som byggts upp länsvis med stöd av statliga medel som tilldelats via Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Flera ledande personer i kommunerna deltar i en utbildning "Leda för resultat" som av socialcheferna beskrivs utbilda för att hitta systematiska förbättringsarbeten i vardagen.

Sju av de elva socialcheferna i Kronobergs län tar upp stärkta strukturer när de beskriver kunskapsutveckling. En socialchef uttrycker:

... det handlar om att hitta mätbara mål och följa kvalitet över tid... och det kan man ju säga att det är ju kunskapsbaserad socialtjänst.... Vi pratar mycket om vad är evidens i vår verksamhet, och vad är praxis?. Men detta är precis i sin linda.

I båda länen finns kommuner som har en egen utbildning/utvecklingsgrupp som följer arbetet med fokus på utbildning och ny kunskap och ser till att personalgrupper får den del de behöver.

Utredningsinstrument som BBIC (Barns bästa i centrum) tas upp som exempel på kunskapsbaserad socialtjänst av ett par socialchefer. Andra utvecklingsmetoder som hänvisas till är KASAM och *case management*. En av cheferna hänvisar till att de jobbar med evidensbaserade metoder men *Vi använder också metoder som vi tycker är bra men inte är evidensbaserade.*

Andra sätt att beskriva arbetet med kunskapsbaserad socialtjänst är användning av kvalitetsinstrument som balanserad styrning. En kommun har en kvalitetsgrupp.

Ytterligare ett är i förhållande till nätverket inom stärkta strukturer:

...vi arbetar med de delarna tillsammans med länet, sjuka äldre t.ex. i en del, har jobbat med kunskap och praktik vad gäller missbruksvården... det är ett stort arbete... sen psykiatriutbildningar gemensamt i länet... där ju universitetet är med och säljer utbildningar kan man ju säga, jobbar med ledarskap där universitetet har gjort en uppdragsutbildning på evidensbaserat ledarskap.

Processen i stärkta strukturer beskrivs ha lett till att evidensbaserad vård och omsorg och att en medvetenhet om att söka kunskap har införts i socialtjänsten.

I Kronobergs län beskrivs problem med att inte socialtjänsten finns med i FoU. I stärkta strukturer saknar flera Linnéuniversitetets medverkan. Flera framför också att brukarmedverkan saknas. I&KC berättar att inledningsvis fanns både de och Linnéuniversitetet med i diskussionerna men att de medvetet uteslöts av kommuner och landsting. I&KC har inte fått klart för sig varför.

Socialchefen i Växjö kommun, förvaltningen för Arbete och Valfärd, framför att stora behov finns av mer resurser för forskning kopplat till verksamheten. Planering pågår av en ny gemensam FoU-enhet tillsammans med Kalmar, Karlskrona och Kristianstad. Socialchefen i Kalmar berättar det samma.

Flera hänvisar till kompetensutveckling av personalen och utbildning för att beskriva kunskapsutveckling och kunskapsbaserad socialtjänst. Två menar att de uppmuntrar personalen att delta i seminarier som Linnéuniversitetet och Institutionen för socialt arbete inbjuder till. En annan socialchef menar att förvaltningen tar del av forskning och föreläsningar.

En av socialcheferna som var med under Sociorama framför att kopplingen idag sker kring styrningen av evidensbaserad praktik i det regionala nätverket för stärkta strukturer. Här saknar vederbörande koppling till universitetet. Samma person menar att den struktur som nu byggs innebär att de börjar om från början igen. Han ser flera eftersatta områden och problem med att inte arbeta med helheten och i samarbete med universitetet.

Vi utvecklar kvalitetssystem. Det måste finnas en koppling till universitetet som inte finns idag. Vi måste följa upp att vi gör rätt saker. Men det är på gång. Det värsta är att vi har börjat om igen. I projektform. Vi behöver ett fungerande system, bygga från grunden med strukturer som håller oavsett regering. Det blir för nischat idag - blinda för andra områden. Vi arbetar med helheten. Det som har koncentrerats på är äldreomsorg. Psykiska funktionshinder är på gång. Eftersatta är Funktionshinder och Individ och familjeomsorg i stort, där gäller flykting- och försörjningsstöd men inte helheten eller andra områden. Vi behöver bygga på verksamhetens behov inte regeringens politiska verksamhet. Funktionshinder börjar efterfrågas politiskt.

Ett annat sätt att ta in kunskapsutveckling i förvaltningen är att utse ansvariga för att bevaka utvecklingen inom olika områden och delge kollegorna:

Vi har chefer som har omvärldsbevakning i sina uppgifter, t.ex. ta del av nyhetsbrev av en del av de du räknade upp i föregående fråga. Vi har olika forum som ledningsgruppen som tar upp speciella frågor, lyfter in kunskap och integrerar.

Medverkan i Fokus FoU råd tas upp som ett sätt att arbeta med utveckling och forskning. En kommun deltar i ett nationellt nätverk med Peter Westlund.⁴ Nya utvärderingsmetoder för familjehemsarbete och samtal med barn nämns.

I fråga om statlig styrning upplever flera att äldreomsorgen hittills haft mer medel och att individ och familjeomsorg samt funktionsnedsättning har varit mindre prioriterat. Och styrningen verkar fortsätta enligt en intervjuad:

Nu ligger det på förslag från socialstyrelsen att de ska delas upp i två myndigheter, en kunskapsmyndighet och en tillsynsmyndighet. Och de ska ju stå för att samla in och sprida kunskap om vad som är evidens och vad är bra metoder att arbeta efter i socialtjänsten, så de kommer att bli betydelsefulla framöver för att sprida kunskaper om evidens, erfarenheter om evidens. Vad är det som fungerar bra. De kommer få en ännu mer tydlig roll i att stötta kommunerna i de här delarna.

Flera socialchefer hänvisar till att de inte har haft tjänsten så länge och därför inte är så insatta, eller har hunnit få grepp om frågan kring kunskapsutveckling i förvaltningen.

Kommunalt anställda som tidigare hade kombinationstjänster beskriver egna och andras arbete med uppföljningar, utvärderingar och att tillvarata den statistik som återrapporteras, t.ex. öppna jämförelser. Även FoU projekt i samverkan med andra kommuner förekommer.

En kommun arbetar intensivt med att systematisera kunskapsutveckling i organisationen. Förändringsledare (60 stycken) har utbildats för att kunna medverka med arbetsplatslärande och studiecirkel i en kommun.

I fokusgrupperna utvecklades frågan till att gälla uppföljning, men också brukaren, professionen och forskningen liksom vägledning, styrning och struktur. Även politikens roll efterfrågades. De som arbetar inom socialtjänsten upplever att statusen är låg och att omgivningen är misstänksam. Någon menade att utredningen inom socialtjänsten bygger på en förutfattad

⁴ Peter Westlund är fil dr i samhällsplanering och docent i socialt arbete. Tidigare Fokus Kalmar, Blekinge FoU-enhet. En av pionjerna inom socialtjänstens FoU. Nu krönikör i tidningen Äldreomsorg samt konsult inom forskning och utveckling inom äldreomsorg.

mening om vilken insats som är lämplig snarare än att utreda behov och sedan komma fram till vilken metod eller åtgärd som ska användas.

Anställda vid universitetet som hade kombinationstjänst beskrev kunskapsutveckling som en naturlig del. En menade att kopplingen till praktiken har försvagats sedan Sociorama upphörde. Två en på institutionen för socialt arbete och en på institutionen för kunskapsutveckling inom missbruksvård beskriver ett intensivt samarbete med praktiken i socialtjänsten på olika sätt.

Flera kopplar kunskapsbaserad socialtjänst till kompetensutveckling.

Vilket material används för verksamhetsutveckling och verksamhetsuppföljning

Frågan gällde hur viktigt olika institutioners material var för verksamhetens utveckling och uppföljning. Svartalternativen var "Mycket viktigt", "Viktigt", "Kan vara viktigt" och "Inte så viktigt". Totalt räknades 14 olika institutioner upp i frågan. Kommunerna lade själva till "andra kommuner" under övrigt. Svaren i sin helhet finns sammanställda i appendix.

Socialstyrelsen svarade alla kalmarkkommunerna är "mycket viktigt", av kronobergskommunerna är det 55 % som svarade "mycket viktigt" resten "viktigt".

Egna utredningar, uppföljningar och utvärderingar svarade kalmarkkommunerna 73 % är "mycket viktigt", 20 % "viktigt" och kronobergskommunerna 55 % "mycket viktigt" och 45 % "viktigt".

Riksdag och departement menar 67 % av kalmarkkommunerna och 36 % av kronobergskommunerna är "mycket viktigt".

SCB och nationellt insamlat material svarar 20 % respektive 27 % är "mycket viktigt".

Att *universitetet* är "mycket viktigt" svarade 7 % av kalmarkkommunerna och ingen av kronobergskommunerna. 47 % av kalmarkkommunerna och 64 % av kronobergskommunerna svarade "viktigt".

Snittet för "mycket viktigt" är för kalmarkkommunerna 33% och för kronobergskommunerna 25 %. Motsvarande för "Viktigt" är på 38 % för Kalmar och 41 % för Kronoberg. Överlag svarar kalmarkkommunerna alltså att det är fler olika instanser som är "Mycket viktiga" för verksamhetens utveckling och uppföljning än kronobergskommunerna. När "mycket viktigt" och "viktigt" slås samman till en summa svarade kalmarkkommunerna 35,5 % och kronobergskommunerna 33 % i snitt. Om detta betyder att Kalmar arbetar mer med insamling av material eller om materialet används på annat sätt framgår inte av en sådan här sammanställning.

En fokusgrupp beskrev att skälet till att material från Socialstyrelsen (Sos) är särskilt viktigt är att de sammanställer lagar och beslut som tas på olika håll,

statistik på området samt i vissa fall lämnar råd och/eller anvisningar för arbetet.

Samverkan med Linnéuniversitetet

Alla kommuner har det senaste året tagit emot praktikanter från Institutionen för socialt arbete (SA) vid Linnéuniversitetet. En kommun har haft en doktorand. Ingen angav att de har utvärdering eller uppföljning från SA (samtidigt vet vi att SA har utvärderat ett projekt i en kronobergskommun). Två kommuner i Kronobergs län har magisterstuderande, några kommuner i båda länen har kompetensutveckling och eller vidareutbildning från SA. Det var enbart en kommun som svarade att SA inte överhuvudtaget har varit involverade i kommunens verksamhet senaste året.

”Någon annan institution vid Linnéuniversitetet” har varit involverad i nio av kalmarkkommunerna och i sex av kronobergskommunerna. Vanligast var att ta emot praktikanter, t.ex. sjuksköterskestuderande. Även andra universitet samarbetar med kommunernas socialtjänst, särskilt de som gränsar till andra län, där var praktikanter och kompetensutveckling vanligast.

Vilka möjligheter ser du i ett samarbete med Linnéuniversitetet?

Flera av socialcheferna ser möjlighet med dialog och kommunikation om utbildningsbehov. Flera angav att socionomutbildningen är generell samtidigt som flera av arbetsuppgifterna inom socialtjänsten kräver specialistkompetens.

Utbildningsformen ansågs viktig att kunna vidareutvecklas nätbaserat och/eller på distans. Ett annat område är att se vad som kan utvecklas i verksamheten. Intresse finns för samarbete kring verksamhetens kvalitet. Frågor ställs också om hur kommunerna får del av de arbeten och rapporter som görs på universitet.

Regelbundna kontakter, där kommunen och universitetet träffas och utbyter erfarenheter och möjligheter efterlystes. Några tog upp exempel när de haft kontakt med någon på Linnéuniversitetet men inte fått svar på sin önskan om kompetensutveckling, en utvärdering, eller förslag till uppsatsuppslag. I samarbetet mellan universitetet och kommunerna efterlyste de senare forskning som verksamheten behöver kunskap kring. Studentarbeten skulle kunna göras som del i större arbeten.

Behovet av samverkan angavs vara ömsesidigt, institutionen behöver praktikplatser och kommunen lär sig och får impulser av praktikanter. Några ser att institutionen för socialt arbete behöver inspel i utbildningen från praktiken:

Det skulle kunna vara ett ömsesidigt erfarenhetsutbyte. Vi är bra på många saker. Ser oss som gästspelare i utbildningarna. Ett utbyte mellan

teori och praktik. Många som jobbar hos oss är jätteduktiga, de kan berätta om sina områden.

En person som tidigare hade en kombinationstjänst i Sociorama och är verksam på universitetet påpekar att externa resurser behövs för samverkan. Flera har lämnat kommunerna eller länet och har därför ingen synpunkt. När Sociorama genomfördes var det inom IVOSA dvs. både vårdvetenskap och socialt arbete, en av kombinationstjänsterna arbetar inom hälso- och sjukvård. Ett par menar att tillgången till forskningsresultat och stöd för implementering av dessa behövs från Linnéuniversitetet.

I&KC (handikapprörelsen i Kronobergs län) ser brister i att inte ha en fast samverkansgrupp tillsammans kommuner och universitetet (som tex. Sociorama).

FSO (samverkan 33 föreningar för Funktionsnedsatta i Kalmar län) berättar om anhöriggrupper tillsammans med institutionen för Socialt arbete och Fokus, och ett samarbete med universitetet kring studenter med behov av stöd beroende på funktionsnedsättning.

Institutionen för Socialt arbete i Kalmar har haft ett avtal med kommunerna via Fokus när det gäller uppsatssalonger, utvärderingsverkstäder samt handledning av C-uppsatser. Avtalet ger utrymme för ytterligare samarbete/verkan men flera beskriver att detta inte utvecklats sedan 2008. En av institutionens professorer som är placerad i Kalmar är medlem i Fokus FoU råd.

Kommunerna har utannonserat ett antal deltidstjänster för studenter.

Utvecklingsmöjligheter tillsammans med Linnéuniversitet

På frågan "Vad saknar du och skulle vilja utveckla i samarbetet med Linnéuniversitetet?", svarar en av socialcheferna

En uppgift för forskning är den statistik och de sammanställningar som görs, t.ex. hos SCB och Socialstyrelsen, att analysera och bedöma varför det ser ut som det gör i vår kommun. Vilka är skillnaderna? Vad medför skillnaderna för effekter?

Socialcheferna framför att de behöver förståelse för vad praktikanterna ska lära sig när de är i verksamheten – och behöver samarbete mer kring detta. Linnéuniversitetet är beroende av verksamheten och verksamheten i kommunen av Linnéuniversitetet. Flera socialchefer återkommer till behovet av ömsesidigt samarbete.

Vi samarbetar gärna, kom gärna hit vi delar med oss av våra erfarenheter till studenter. Men vi skulle helst vilja att samarbetet organiserades upp och planerades för kontinuiteten. Vi är också intresserade av vad ni forskar kring, är det något som berör oss? Vi

hjälper gärna till om det är forskning kring våra grupper och kropp och själ.

Samarbetet mellan verksamhet och utbildningar betonas, och ett gemensamt forum med syfte att diskutera och utveckla föreslås:

...lyssnandet, kontakten, att vi inte tappar kontakten mellan utbildning och verksamheten. Det utvecklas fort... kraven förändras fort hela tiden... från nationellt håll... och då är det viktigt att utbildningen följer med. Det skulle man kunna tänka sig att det finns ett forum... där man pratar om utbildningar som är av intresse, program som är av intresse för oss.

En av brukarorganisationerna förordade samverkan inom hela socialtjänsten inte verksamhetsuppdelat. Bra erfarenheter från Sociorama var blandade områden som handikapp, äldre och individ- och familjeomsorg. Att ha ett handikapp innebär att man ligger i flera sektioner - Sociorama innebär att ingen faller emellan.

Kalmar kommun berättade om kontakter med Institutionen för Socialt arbete och Verner Denvall för att utveckla samarbete med Växjö, Kristianstad, Karlskrona och Kalmar, kring forskning, utbildning, utvärdering, stöd i metodutveckling m.m. kring individ- och familjeomsorgen. Omsorgsförvaltningen i Kalmar ser möjligheter med äldreforskning med användning av Kampradpengarna och institutionen har organiserat några möten för att stimulera arbetet med att få fram forskningsansökningar..

I en kommun ser socialchefen utvecklingsmöjligheter kring examensarbeten, forskning, systematisk utvärdering och utvecklingsarbeten.

Idag har vi använt en revisionsbyrå för uppföljning av verksamheten eller är det Socialstyrelsen, men då är det ju mer granskning... Vi behöver få mer kunskap om vad evidensbaserad socialtjänst är och vilka resultat och vilka uppgifter som tas fram på universitetet.

Framtidsspaningar uppgavs behövas kring modern teknik, innovationer och utveckling av verksamheten.

Generellt sett att hitta vidareutbildningar som kanske inte följer mallen alltså att du antingen läser magister eller disputerar, utan hittar punktinsatser av poängkurser som är bra här och nu och som fångar in det aktuella som finns på området och viss expertis om det.

Strukturen för Sociorama angavs vara bra, Tapio fångade KUBAS i den statliga påtryckningen. Det är inte lätt att hitta rätt, skolverket och arbetsmarknadspolitiska institut försöker trycka på oss. Det finns ett driv,

sug efter kunskap. Sociorama uppmuntrade detta. Vi fick ett synsätt på personalens kompetens. Det var inte idealiskt men gav en professionell syn på arbetet som bidrog till en syn på socialt arbete. Vi byggde KUBAS arena tillsammans.

En socialchef framför dialogens betydelse för lärandet och jämför med framtidsverkstad.

Vilka hinder ser du för samverkan?

Flera påpekar att det behövs tid för samverkan, men genom att hitta rätt former så ska det gå att lösa. Ett problem som togs upp av båda länens socialchefer var att utbildningsnivån bland kommunens invånare är låg och att detta medför skepticism mot akademiker.

Risken är ju att det blir en begränsande faktor för samhällsutvecklingen till slut eftersom så mycket i vår omvärld är så kunskapsbaserad.

En av kombinationstjänsterna uppfattade att det är olika dignitet på frågorna från universitetsanställda och kommunanställda.

Vi har sett ett ointresse för de frågor som är viktiga i den kommunala verksamheten, det är för konkreta frågor, och vi kan ibland uppleva att forskare har en mycket bestämd bild av hur det är inom olika frågor som ibland kan grundas i egen erfarenhet eller studier som inte alls behöver vara särskilt aktuella.

Andra problem som framfördes var att det är olika tidsperspektiv där forskningen jobbar på långsikt och verksamheten här och nu på kort sikt. Förutsättningarna för samverkan, att samverkan behöver byggas utan att man betalar varandra för att medverka.

När vi samverkar bör vi vara jämbördiga parter som står för var och en sin kostnad.

Socialcheferna framförde vikten av att ge förutsättningar för att forskning skall kunna prioriteras i verksamheten. Ledningens betydelse betonades för att ge anställda möjlighet och betona vikten av forskning: tid, ork och realistiska möjligheter samt styrning.

En sluss, ett forum, en gemensam arena behövs – en återkommande kontaktyta – med givande möten kring verklighet, forskning och kompetensbehov.

Återigen betonades vikten och möjligheten att använda de forum som har byggts upp och håller på att byggas inom ramen för det övergripande paraplyet som kallas stärkta strukturer för kunskapsbaserad socialtjänst. Där har universitetet en självklar roll:

Grundbulten, är att använda den senaste kunskapen och forskningen i verksamheten. Om ni kan hjälpa till med det, och vi kan bistå med hur det funkar med den sista kunskapen ute i verksamheten.

Kommentar

Det verkar finnas enighet att samverka mellan kommunerna och Linnéuniversitetet är av godo. Organiseringen inom kommunerna och inom Linnéuniversitetet överensstämmer inte. Socialtjänstens verksamhet beforskas och tänkta befattningshavare utbildas inom flera olika institutioner inom Linnéuniversitetet. Institutionen för socialt arbete har att förhålla sig till detta, hur kontakter och samverkan skall organiseras, vad som ska göras centralt på Linnéuniversitetet, vad som ska göras på varje institution, av varje forskare, utbildning m.m.

Regelbundna kontakter mellan Linnéuniversitetet och kommunerna förordas av många. Syftet med en fast kontakt är att bygga relationer och lära känna varandras förutsättningar och på det sättet hitta former för samverkan inom flera områden. Sociorama liksom FoU och Fokus, andra former med återkommande kommundagar m.m. har fungerat som en fast kontakt över tid. Fokus har för Kalmarkommunernas räkning ett avtal (2008) med Linnéuniversitetet, där olika personer ger olika bild av hur aktuellt avtalet är. Kalmarkommunerna har sagt upp avtalet med Fokus och håller under året på att ombilda för en ny plattform. FoU Kronoberg har inte någon fast forskare eller några FoU/verksamhetsråd eller liknande inom institutionen för socialt arbete där både kommuner och Linnéuniversitet ingår, och kommunerna känner inte att deras socialtjänst är en del i FoU Kronoberg. En jämför med lärarutbildningens kontakter med skolförvaltningarna i länet där utvecklingsledare regelbundet träffar Linnéuniversitetet och efterlyser något liknande inom SA.

Den regelbundet återkommande samverkansformen kan också användas för att "hitta in" i universitetet när behov finns av forskning, utbildning och evidensbaserat material. En förutsättning för att utveckla tillsammans är att kanaler för kontakt är upparbetade. Kommunerna, regionförbunden och landstinget har byggt upp en ledningsstruktur i respektive län. Flera förslag har kommit upp om att koppla Linnéuniversitetet och även brukarorganisationer till "stärkta strukturer".

Samverkan och behov av utbildning, forskning och utveckling ses på alla Linnéuniversitetets områden: utbildning, enstaka kurser, uppdragsutbildning, forskning, uppsatser, praktik, alla kan vara en länk till den forskning som

bedrivs och de forskningsrapporter som skrivs. Hur förmedlas t.ex. Institutionen för socialt arbetes rapportserie ut till olika aktörer? Är Socialt arbete en institution som tillsammans bygger upp samverkan med omvärlden? Eller kan verksamheten byggas och lära av varandra över länsgränsen? Fokusgruppen i Kalmar gavs bilden av ett nytt universitet som inte hade verkat så länge att frågan kunde ställas till sin spets.

5 SOCIORAMA

Detta avsnitt redogör för de Socioramafrågor som besvarades av kombinationstjänsterna (20 svar) och Kronobergs socialchefer (11 svar) och som fungerade som uppföljning av Sociorama. De förra är som nämnt i metoddelen skrivna i enkätform av kombinationstjänsterna själva, medan de senare är utskrifter av anteckningar under intervjuer eller transkriberingar av inspelade intervjuer. Tillkommer gör fyra nyckelpersoner: en representant för en idéburen organisation och tre kommunföreträdare som hade insyn i Socioramaprocessen men som inte är socialchefer. Dessutom ställdes uppföljande frågor till de kombinationstjänster som innehade en samordningsfunktion inom Sociorama. Avsnittet struktureras efter tre underrubriker som motsvarar de frågor som ställts: (1) vad innebar Sociorama, (2) vad finns kvar av Sociorama idag och (3) vad har försvunnit, vad man ta upp igen? (se exakta frågor sist i dokumentet). Först görs dock en kort översikt av organiseringen 2002-2009.

Som nämnts i metoddelen hade flera informanter svårt att besvara frågorna. Exempelvis arbetade tre av elva intervjuade chefer inte i en Socioramaverksamhet 2002-2009 och ville därför inte uttala sig, och flera före detta kombinationstjänster har sedan Sociorama bytt arbetsplats och kan inte värdera spår och effekter.

Organisering 2002-2009

Sociorama startade i december 2002 som ett av fem fullskaleförsök inom ramen för Socialstyrelsens program för ett Nationellt stöd för kunskapsutveckling inom socialtjänsten (KUBAS). Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete (IVOSA) vid Växjö universitet, tillsammans med Kronobergs läns åtta kommuner, FoU-Kronoberg, VoB Kronoberg och Handikapprörelsens Idé- och KunskapsCentrum, försökte skapa en struktur för integrering mellan praktiskt socialt arbete i länets kommuner, socionomutbildningen och forskning inom socialt arbete. Sociorama byggde på en förankring hos huvudmännen genom kombinationstjänster som på olika sätt kombinerade arbete i socialtjänsten eller idéburen verksamhet, inom socionomutbildningen, forskning och egen utbildning (Salonen, 2005).

När projekttiden gick ut år 2005 gick Sociorama in i FoU Valfärd med regionförbundet som huvudman. Vissa nya avtal skrevs efter mellan universitet, kommun, idéburen organisation och FoU Valfärd som formellt varade fram till och med sista december 2009 då Växjö Universitet upphörde i och med att Linnéuniversitet bildades tillsammans med Högskolan i Kalmar. Alla kommuner var dock inte bundna av avtal som under KUBAS-tiden och avtalen gällde främst procentsatser som kommunernas kombinationstjänster bidrog med i form av arbetstid.

Från intervjuer med samordnare, kombinationstjänster och socialchefer finns en entydig bild av att Sociorama efter ingången i FoU Valfärd 2006 tappade fart, engagemang och tydlighet. Ingen enskild faktor framträder som avgörande för varför projektet avstannade utan utvecklingen måste ses som resultatet av flera faktorer och omständigheter som här kort presenteras.

Tydligt är att Sociorama gick från projekt till att bli en del av en större verksamhet och därmed hade svårt att behålla sin egenart. Sociorama var nu ett av flera områden inom FoU Valfärd tillsammans med exempelvis äldreomsorg, arbete och försörjning och folkhälsa, vart och ett med en egen FoU-ledare, som i Socioramas fall ersatte det tidigare projektledarskapet. Finansiering kom inte längre från Socialstyrelsen utan från Kronobergs kommuner som var representerade i FoU Valfärds styrelse. FoU – ledarna bekostades dock av universitetets olika institutioner där IVOSA stod för Socioramas tjänst. Åren 2006-2007 finansierades dessutom Socioramas kringkostnader i praktiken av medel som var kvar sedan KUBAS-tiden.

Inledningsvis utgjorde således Sociorama inte en belastning för FoU Valfärd. Men Socioramas ekonomi blev ändå en del av en större ekonomi, projektledarskapet för Sociorama omvandlades till ett mer otydligt FoU-ledarskap inom FoU Valfärd och ledningen för Sociorama var inte densamma som för FoU valfärd, även om kommunerna var delaktiga i båda konstellationerna.

Ett svar menar att kombinationstjänsterna, som i Sociorama setts som ”gratis” då inga transaktioner gjordes utan varje aktör bidrog med sin kombinationstjänsts arbetstid, i den nya verksamheten beräknades som kostnader och därför nu synliggjordes och upplevdes som en ekonomisk belastning. Kommunerna betalade på sätt och vis både fiktiva medel (i form av kombinationstjänsternas arbetstid) och reella medel till FoU Valfärd vilket enligt en bild upplevdes som betungande. Inom FoU Valfärd kom Sociorama enligt ytterligare en person att bli en resurs för FoU Valfärd snarare än en egen verksamhet med egna medel. Ett svar pekar på att det var oklart om FoU-ledaren var ledare för Sociorama eller snarare tillhörde FoU Valfärd generellt.

Allteftersom kommunernas chefsrepresentanter försvann då personer bytte arbeten, försvann också visst stöd i kommunerna för Sociorama. Engagemanget på universitetet upplevs av några svar som minskande där det liksom i kommunerna skedde tjänstebyten, främst på kombinationstjänstnivå. Legitimiteten för Sociorama minskade med minskad kunskap om

verksamheten, intresse för verksamheten och en öklar styrning av verksamheten.

På universitetet hade dessutom FoU Väldfärds kostnadsfråga under 2008 gått från institutions- upp till fakultetsnivå där nya beslutsfattare prioriterade samgåendet med Högskolan i Kalmar framför att behålla alla institutioners involvering i FoU Välfärd. Motsvarande verksamhet fanns heller inte i Kalmar vilket enligt en informant var en aspekt då fusionen mellan lärosätena också syftade till att bli mer lika varandra (Fokus ska i detta fall inte ses som FoU Väldfärds motsvarighet då det inte hade universitetsfinansierade FoU-tjänster).

Vid samma tid hade Landstingets FoU Centrum enligt en informant ett bra samarbete med Vårdutbildningen och var inte intresserade av att få in Linnéuniversitetet.

I ett nationellt sammanhang initierades samtidigt insatser på äldreområdet som resultat av utredningen om en kunskapsbaserad socialtjänst (SOU 2008:18). Nu var Linnéuniversitetet på väg att bildas som enligt ett svar kan tolkas som att kommunerna bjöds in från ett håll, och Universitetet såg åt ett annat. Universitetsuppgifter menar att universitetet utestängdes från den regionala diskussionen inför bildandet av FoU Kronoberg och att insatser från nationell nivå annars kunde ha blivit en språngbräda tillbaka för Sociorama. En annan uppgift menar att universitetet drog sig ur samarbetet långt tidigare. I vilket fall var universitetet inte längre med i den kommande diskussionen kring FoU Kronoberg, och även om socioramacirklar fortfarande pågick, och det enligt en person var en god stämning på de årliga internaten, blev utsikterna för en fortsättning av Sociorama sämre.

FoU Kronoberg bildades med landstinget som huvudman 1/1 2010 genom en sammanslagning av FoU Välfärd och FoU Centrum där universitetet och IVOSA (och i praktiken Sociorama) inte längre ingick. Under våren 2010 slöts avtal mellan Landstingen i Kronoberg och Kalmar med universitet om den femåriga satsningen "Mötesplats hälsa". I dessa framåtsyftande överenskommelser skapas plattformar för forskning och utbildning med fokus på vård och psykologi. Det handlar om verksamhetsförlagd utbildning, klinisk forskning, doktorander, delade tjänster och annan stimulans av forskningsmiljöer inom såväl landstingsdrivna verksamheter som på universitetet.

Organiseringen 2002-2009 visar på projektformens implementeringsproblem då Sociorama skulle gå över i en mer reguljär verksamhet inom ett befintligt organisatoriskt sammanhang med andra ekonomiska och organisatoriska förutsättningar. Vidare ledde tjänstebyten och öklara organisations- och styrförhållanden till att långsiktighet och engagemang blev lidande, samtidigt som aktiviteter på en nationell nivå skapade nya spelregler och förutsättningar. Organiseringen visar även att kommunerna överlämnade sina frågor till en ny FoU-enhet där de vårdrelaterade behoven har prioriterats. Landstinget har velat satsa på sina huvudfrågor och inlett samarbete med det nybildade universitetet. I detta skifte försvagades Socioramas betydelse. Den

dåvarande projektledaren lämnade Sociorama för nya uppdrag, det skedde andra personskiften på kommunal nivå, de ekonomiska morötterna försvann och intresset för Sociorama tynade bort.

Vad innebar Sociorama?

Vad innebar då Sociorama för de svarande personerna och för deras verksamheter där de är idag? Svaren på denna fråga kretsade kring *samverkan* samt *kunskap* och *kompetens*. Kombinationstjänsterna är överlag mycket positiva till vad Sociorama innebar för dem personligen medan det hos de intervjuade socialcheferna finns en bredd i svaren. Det finns de som aldrig hört talas om Sociorama och de som var praktiskt involverade, exempelvis i styrgruppen. Bland de senare finns det de som är mycket positiva likaväl som de som menar att Sociorama mest innebar merarbete för sin kommuns kombinationstjänst. Då socialchefernas svar är intervjusvar flyter den personliga delen och verksamhetsdelen av frågan ihop mer än hos kombinationstjänsterna. Detta har lett till att Socioramas innebörd för de intervjuade socialcheferna personligen kommenteras sparsamt.

Samverkan och samarbete

Som kombinationstjänst innebar Sociorama på en personlig nivå att man fick en förbättrad förståelse för samarbetet och mötet mellan universitet och kommun, t.ex. i form av att förstå den andra partens förutsättningar och synsätt. En universitetsrepresentant skriver om möjligheten att knyta an till "praktiken". Ett stort personligt nätverk och att träffa andra kombinationstjänster eller personer med liknande intresse och fokus som en själv är en annan vinst, liksom att ha fått vänner och bättre självkänsla. På verksamhetsnivå var skapandet och tydliggörandet av kontaktvägar som respektive aktör fick till övriga aktörer en vinst med kombinationstjänsterna, vilket ledde till att det var lättare att få igång ett samtal mellan universitetet och verksamheter. En person menar att Sociorama skapade en öppenhet och ett förtroende mellan verksamheter, och att dessa såg vinster med varandras deltagande. Universitetet såg vinster i möjligheterna att prova metoder i praktiken i syfte att utveckla kunskap och verksamheter, och kommunerna såg vinster i att delta i universitetets undervisning genom bl a föreläsningar.

Från de fyra personer som under Sociorama representerade universitetet kommer genomgående positiva värderingar där kontakten till "praktiken" (som på två ställen också citeras med citationstecken) anförs som viktig. Antingen att man knutit an till den efter teoretiska studier som forskarutbildningen, att man såg fältet som en arena för forskning eller att man helt enkelt såg det som en del av socialt arbete att arbeta tillsammans med praktiken.

Fyra socialchefer betonar samarbetsfördelarna med Sociorama kring kunskapsutveckling. Sociorama gav enligt en av dessa chefer en bättre koppling till universitetet än tidigare, en koppling som annars lider av att det

tar tid att ta kontakt på nytt hela tiden. Chefens egen kombinationstjänst satt exempelvis med i verksamhetens ledningsgrupp. En andra socialchef såg den inledande samordningen som spännande men menar att Sociorama blev urvattnat efter ett tag. Den tredje socialchefen såg Sociorama som ett "jättevälkommet projekt" i den kommun chefen jobbade då – kommunen kom närmare universitetet genom upparbetade och tydliga kontaktvägar och det blev en vetenskapligt grundad verksamhetsutveckling. Samme chef ser i backspegeln Sociorama som en bra satsning och ett bra jobb, men att man tappade fart vid universitetssammanslagningen. Tillsammans med FoU Kronobergs kursändring och nerlagda verksamhetsråd har det lett till att frågorna kommit i skymundan. En fjärde socialchef menar att Sociorama innebar väldigt mycket för förvaltningen. Via kombinationstjänsten har man diskuterat kunskapsutveckling, forskning, brukarinflytande och fått ett ökat nätverk. En socialchef hade innan Sociorama på eget initiativ kontakt med universitetet i det dagliga arbetet, en kontakt som underlättades genom Sociorama.

TVå mindre positiva utsagor beskriver Sociorama som att det ur deras perspektiv inte innebar någonting särskilt för verksamheten. Den ena menar efter konsultation med två IFO-chefer att man inte arbetade så mycket med Sociorama och den andra menar kort att "jag kan inte säga att i vår verksamhet just nu har det haft någon betydelse". En tredje socialchef har visserligen bara varit anställd i fem-sex månader och är tillfällig socialchef, men har inte ens hört talas om Sociorama. En sista socialchef poängterar den höga arbetsbelastning som kommunens kombinationstjänst fick då den skulle kombinera två arbeten, och att arbetet gav lite utdelning i kommunen. Socialchefen menar att det var svårt att hitta rätt personer för dessa tjänster och att flera personer blev sjukskrivna av att ha kombinationstjänster till följd av den höga arbetsbelastningen av att ha två tjänster samtidigt.

En representant för en idéburen organisation svarar att Sociorama betydde mycket både personligt ifråga om kontaktnät, personkännedom, insyn i en värld kring utbildning och forskning, och för verksamheten i form av att man fått en stämpel och blivit en organisation att räkna med. Det gjordes exempelvis en katalog över alla brukarorganisationer i Kronobergs län. Just mötet mellan olika organisationskulturer var intressant från en samordnarens synpunkt. Kulturerna var olika på universitetet och i kommunerna det var en utmaning för samordnaren att hitta fungerande arbetssätt. Det var ett nytt sätt att tänka - att det inte bara var bottenplattan i den egna verksamheten utan att man hade ett gemensamt ansvar för att driva Sociorama där hemma. Det gällde att tänka nytt, konstruktivt och även sprida vidare till kamrater, arbetsledare på den egna arbetsplatsen. Ett mål var att förankra socioramametoderna i utbildning och forskning. Sociorama integrerades tydligt på institutionen, med en särskild lokal där cirklar och brukarcaféerna anordnades.

Ökad kunskap och kompetens

Socioramas kunskapsaspekt är framträdande i kombinationstjänsternas svar. Ett kritiskt förhållningssätt till kunskap och forskning, och att kunskap och forskning blev en vardaglig och naturlig del av arbetet som inte fanns innan, var viktiga delar på en individuell nivå. De blev en större del av medvetandet, som en person uttrycker det. Andra respondenter återger vinster i form av mer konkreta kunskapsområden som utvecklats, där utvärdering och brukarmedverkan återkommer. Två svar talar om ett utvecklat ledarskap respektive ökad kunskap om hela socialtjänstens område.

Sociorama var också en ingång till nya tjänster eller arbetsplatser. Tre respondenter gick vidare till forskarstudier inom eller efter Sociorama och en respondent anser att den fick intresse för nya intressanta tjänster som man nu kunde arbeta med och fått kvalifikationer för. En socialchef pekar på baksidan av denna utveckling då duktiga medarbetare försvann från socialförvaltningarna vilket har gjort denne kritisk till samarbetsformen. På verksamhetsnivå ledde Sociorama enligt en respondent till en bättre koppling mellan universitet och kommun och mellan teori och praktik och enligt en annan till ett samarbete som gjorde att man snabbt kunde uppmärksamma behov av kunskapsutveckling i verksamheterna, särskilt till stora personalgrupper genom exempelvis cirklar. Mer konkreta kunskapsvinster för verksamheterna är enligt en tredje respondent en ökad betydelse av uppföljning, dokumentering och utvärdering, och att doktorander med anställning både på universitet och i kommun var verksamma som kombinationstjänster och direkt involverade i Sociorama.

En socialchef och en nyckelperson menar att Sociorama självklart betydde mycket för de som hade kombinationstjänster och för de i verksamheten som deltog i och organiserade Socioramaaktiviteter. De byggde på sin kompetens och har med sig det idag och kan använda sig av det i verksamheten. Nyckelpersonen poängterar dock att det blev tydligt att den lilla kommunen inte kunde matcha de stora resursmässigt: exempelvis kunde inte deras kombinationstjänst gå vidare till magisterprogram som de andra större kommunerna, dessutom fungerade det dåligt överlag då kombinationstjänsten gick in i väggen och man började dela kombinationstjänst med en annan kommun. Kunskapsaspekten tas annars sällan upp av socialchefer om det inte handlar om rena samverkansaspekter som under föregående rubrik.

Kommentar

Betydelsen av Sociorama är framför allt tydlig hos kombinationstjänsterna själva vilka som grupp betonat personliga vinster som förbättrat samarbete, kunskapsutveckling och egna karriärmöjligheter. Kombinationstjänsterna menar också att vinsterna blev stora för verksamheterna de arbetar i där Socioramas aktiviteter kunde bidra till kunskapsutveckling för stora personalgrupper, nya kontaktytor mellan universitet och kommun och ett

ömsesidigt deltagande i varandras verksamheter. Deras betydelse för verksamheten kan styrkas i socialchefernas svar – de kunde bli en knutpunkt och ingång för kontakter mellan kommun och universitet. Och det är ofta denna förenkling som framkommer som viktig i Sociorama och som förutsättning för kunskapsutveckling - en närmare, enklare kontakt mellan universitet och verksamheter.

Sedan är det sällan tydligt inom vilka ämnesområden kunskapsutveckling inom Sociorama har skett. Den direkta frågan har heller inte ställts, och nästan ingen socialchef tar upp det om det inte handlar om att få en förståelse för kunskap och forskning. Däremot kunde kombinationstjänsterna få ett kritiskt förhållningssätt och kunskapsutveckling som en del av vardagen. Enskilda områden som utvärdering och brukarmedverkan uppkommer då och då och verkar ha haft en viss betydelse. För en klarare bild skulle det krävas en större enkät till hela verksamheter.

Några socialchefer och en nyckelperson menar att Sociorama inte satte så många spår, men att det betydde oerhört mycket för dem med kombinationstjänster och som inte sällan gick vidare till andra anställningar och uppdrag. Socialcheferna har gett varierande svar på Socioramas betydelse och innebörd och det är svårt att generalisera med tanke på kommunernas olika utseende och förutsättningar idag och under Socioramatiden. Hälften av cheferna lyfter fram positiva aspekter medan den andra hälften väljer att lyfta fram problem eller inte ser att Sociorama innebar något särskilt för verksamheten. De positiva aspekter som lyfts fram är främst av samverkans- och kontaktkaraktär.

Vad finns kvar av Sociorama idag?

Efterfrågas vilka delar, metoder och arbetssätt som används idag blir svaren färre. De som inte var insatta i Sociorama har svårt att säga vilka delar av Sociorama man använder idag, och de som bytt arbetsplats kan ha svårt att veta vad man har gjort och vad som finns kvar i den nya kommunen. Dessutom finns en mer grundläggande problematik, hur vet man vad som tillhörde Sociorama? Ser vi till de två större respondentgrupperna kombinationstjänster och socialchefer erhålls liksom under föregående rubrik olika svar. Å ena sidan finns kombinationstjänsterna som räknar upp ett stort antal aktiviteter och inspiration från Sociorama som de tagit med sig och använder i sina nuvarande verksamheter, å andra sidan gruppen socialchefer inom vilken det finns en bredd bland svaren som dessutom har lägre detaljnivå.

Sex av *kombinationstjänsterna* anger att de inte vet om det finns metoder eller arbetssätt från Sociorama som används idag då de inte ser frågan som relevant i deras nuvarande verksamhet eller var med för kort tid i Sociorama. Två av svaren kommer från universitetet. Vid sidan av dessa sex svar beskriver

resterande kombinationstjänster delar, metoder eller arbetssätt från Sociorama i användning idag. Då svaren har formen av uppräknings av olika aktiviteter kan de enkelt sammanfattas. Utvärdering eller BIKVA⁵ omnämns fyra gånger, och socioramacirklar omnämns tre gånger. I cirklarna kunde olika ämnen avhandlas, exempelvis utvärdering. Ett av cirkelsvaren är från universitetet som tagit inspiration i undervisning från cirklarna. Andra svar är utvecklingsråd (2 svar), kunskap om fokusgruppsintervjuer (1 svar), uppsökande verksamhet (1 svar), brukarmedverkan (1 svar) och kunskapsdag (1 svar).

Tillkommer gör en stor grupp med samarbetsaktiviteter mellan universitet och verksamheter: utvecklingsdag (1 svar), fortsatt upprätthållet nätverk med universitetet (3 svar), verksamhetsföreträdare i utbildningen (1 svar) och som inbjudna på forskningsdagar och seminarier (1 svar), studiebesök för studenter i verksamheterna (1 svar), VFU (1 svar), verksamhetsdagar (2 svar), ändrad inställning till praktiken (1 svar), projektansökan tillsammans med universitetet (1 svar) och studiebesök av gästande utländska lärare och verksamhetsföreträdare (1 svar). En respondent liknar organisationen av sin socialförvaltnings kvalitetsgrupp vid Socioramas kombinationstjänster – en samordnare och träffar var fjortonde dag för fördelning av uppgifter och avrapportering som rör kvalitetsarbete, där förvaltningschefen lämnar uppdrag och deltagare väljer uppdrag efter eget intresse.

Som en effekt av Sociorama beskriver en samordnare från universitetet att det finns en kvarvarande nära kontakt med kommuner vilket tar sig uttryck i att doktorander som kontaktar kommunerna i Kronobergs län blir väldigt trevligt bemötta då kommunernas chefer och personal vet vad det är fråga om. Det finns en direkthet, öppenhet och snabb dialog när exempelvis empiri och material skall samlas in.

Socialcheferna är betydligt mer försiktiga i vilka delar av eller aktiviteter i verksamheten som skulle kunna kopplas till Sociorama. Ett resonemang som kan återfinnas hos åtminstone tre socialchefer är att det säkert finns bestående element men att det är svårt att peka ut dem och säga att ”det här började vi med under socioramatiden och nu fortsätter vi med det”. Tre andra socialchefer är nya och kan inte avgöra alls vilka eventuella delar som finns kvar. Två av dessa har inte hört någon tala om Sociorama som endast har aktualiserats genom intervjuerna. Ytterligare en socialchef har sedan denne började i kommunen efter Sociorama inte hört Sociorama nämnas, men det innebär enligt denne inte att ingenting finns kvar. Socialchefen har på samma gång svårt att urskilja vad som skulle kunna vara spår av Sociorama eller om det kom från FoU eller båda, vilket i och för sig kunde tyda på att det implementerats:

⁵ BIKVA (Brugerinddragelse I KVALitetsvurdering) är en brukarinriktad utvärderingsmodell utvecklad av Hanne Kathrine Krogstrup

Det är ju så att man kan till och med säga att ibland kan ju... utvecklingsarbetet införlivas i det vanliga och då är det ju gott och väl. Så att... så på det sättet kan jag inte peka på några speciella metoder eller arbetssätt som finns kvar från Sociorama... som jag minns det var en viktig del från Sociorama det här med cirklar, och det pratar man ju om här, då pratade man om Socioramacirklar, men vi hade ju ungefär samtidigt ett livaktigt FoU som jobbade med fokusgrupper... och det tror jag har satt sig hos många inom vår verksamhet... sättet att belysa en viss fråga genom en cirkel. Så det har vi använt.

Annars minns respondenten arbetet med brukarmedverkan. En annan socialchef menar att det finns "anställda som verkar i andan" och att Sociorama "finns kvar med erfarenheterna hos personerna". En av de mer positiva bilderna menar att man idag använder cirkelledare, utbildning, brukarkompetens, brukarperspektiv och värdegrundsarbete som kan ses som element från Sociorama. Detta går man vidare med, bland annat tillsammans med en doktorand. En socialchef menar att det är svårt att behålla medarbetare som fick förhöjd kompetens under Sociorama och att spåren därmed försvinner lättare. Vid sidan av kommun och universitet menar en representant för en idéburen verksamhet att hela verksamhetens tankesätt och förhållningssätt förändrades med Sociorama och på så sätt finns kvar, men att samarbetet stått still de senaste 3-4 åren. Nätverken finns kvar, men kontaktvägarna är oklara.

Kommentar

Sammanfattningsvis är det främst kombinationstjänsterna och nyckelpersonen från den idéburna organisationen som nämner spår från Sociorama. Ser man till socialcheferna finns ett spann mellan de verksamheter som inte talar om Sociorama och vars chefer inte vet vad det är, till de verksamheter vars chef räknar upp flertalet aktiviteter som man fortfarande arbetar med kontinuerligt. Om svaren återspeglar det som "finns kvar" från Sociorama skiljer sig kommunerna mycket åt.

Hur ska man förstå dessa spår? Vissa nämnda aktiviteter kan utövas individuellt, som utvärderingskompetens, medan andra sker i samverkan med akademin, som VFU och verksamhetsdagar, och säkerligen finns skillnader i hur väl implementerade och utbredda dessa aktiviteter är. Dock omnämns de, till skillnad från hur socialcheferna bedömer spåren av Sociorama. Från en chefsposition är det förstås inte enkelt att säga huruvida arbetet med de årliga socionompraktikanterna är ett resultat av Sociorama eller reguljär verksamhet sedan många år. En slutsats kan vara att element har implementerats och lever kvar, men de är inte särskilda för sociorama även om kombinationstjänsterna kanske förknippar enskilda aktiviteter med Sociorama, eftersom det var där man fick kunskap om dem och fick operationalisera kunskapen i exempelvis en cirkel. Det ska också påpekas att de socialchefer som vet minst om Sociorama,

säger minst och blir på så vis negativa i sina svar då de inte kan tilldela Sociorama någon betydelse. De socialchefer som var med på Socioramatiden är mest positiva även om svaren till största del är försiktiga och okonkreta.

Skulle frågan ställas igen men denna gång strukturerat med samtliga dessa svarsalternativ, skulle frekvenserna säkerligen bli högre. Dessa svar kan därför ses som en indikation på att kombinationstjänsterna har implementerat element från Sociorama på den egna arbetsplatsen, även om det förstås är omöjligt att veta hur utbredd användningen är på respektive arbetsplats och om varje element beror just på Sociorama (effektfrågan). Om nu utvärdering "används" i en verksamhet är det förstås inte bara Socioramas förtjänst. Men kombinationstjänstens utvärderingskompetens kan tänkas ha bidragit till utbredningen.

Vad har försvunnit? Vad kan man ta upp igen?

Kombinationstjänsternas svar på vad som försvunnit sedan Sociorama och skulle kunna tas upp igen är som innan mer konkreta än socialchefernas. Nio stycken kombinationstjänster svarar att forsknings- och socioramacirklar är en del av Sociorama som försvunnit och som man skulle vilja återuppta. Bland dessa nio finns två som på den förra frågan svarade att man i någon mån använde sig av cirklar också idag. Hinder för cirklar kan vara att det finns för få deltagare för en enskild kommun. Dock anses cirkeln vara ett enkelt och relativt tidseffektivt sätt att involvera hela arbetsgrupper på som dessutom kan ha en bredd avseende tjänst (receptionspersonal, socialsekreterare/handläggare, politiker, chefer). En respondent betonar att ny kunskap är lättare att till sig om man implementerar den på sin egen arbetsplats där kollegorna är trygga med en och där implementering kan ske på tider när det passar verksamheten. Att nio av tjugo kombinationstjänster framhåller cirklarna som en viktig del får ses som anmärkningsvärt, särskilt eftersom fyra respondenter svarar "vet inte". Av dessa fyra är tre från universitetet och en var med i Sociorama under en kort tid och som i övrigt har försiktiga svar. Universitetsföreträdarnas svar kan ha att göra med att man inte vet vilka av Socioramas aktiviteter som man skulle vilja återuppta just i en universitetsmiljö vilket är en hållning som då och då framkommer i universitetssvar.

Annars kommer mer än hälften av kombinationstjänsterna och några av nyckelpersonerna in på samverkansaktiviteter kring kunskapsutveckling i stort. Dessa svar indikerar att en regelbunden kontakt har gått förlorad som kan exemplifieras genom två kommunföreträdare:

Den informella kontakten med universitetet försvann i och med övergången till Linnéuniversitetet. Vi har under de senaste månaderna kunnat komma tillbaka till det till en viss del, men det har varit en lång tid utan kontakt.

Jag tyckte att Sociorama var ett mycket bra sätt för att få ett evidensbaserat arbetssätt i den praktiska verksamheten, och tycker det är synd att det inte lever kvar. Det behövs fler kopplingar som stärker sambanden mellan forskning/vetenskap och praktik.

Citaten pekar dels på den uteblivna informella kontakten de senaste åren, dels på Sociorama som uppskattad samverkansform. En universitetsföreträdare ger ett liknande svar och tillägger att teamkänslan gentemot praktiken men också inom universitetet blivit svagare. Andra specifika delar som enskilda respondenter skulle vilja ta upp är att anställa doktorander i kommunerna på deltid, att involvera verksamhetsföreträdare på utbildningarna i större utsträckning, praktisknära forskning, uppsatssamarbete, uppföljning och utvärdering, gemensamma forskarseminarier och studiebesök och nätverk med övriga kommuner. Brukaraktiviteter nämns i form av brukarutvärderingar och brukarcaféer och understryks av en respondent genom "reell medverkan, inte bara information".

Två av kombinationstjänsterna och nyckelpersonen från den idéburna organisationen framhåller kombinationstjänsterna i sig. En av de förstnämnda menar att de var unika, men samtidigt svåra att återuppta ekonomiskt och organisatoriskt. De andra två svaren framhåller snarare fördelarna från Sociorama med att ha en länk till universitetet dit kollegor kunde vända sig:

Medan jag hade kombinationstjänst hade vi riktigt bra spin off på ny kunskap och forskning på jobbet. Dels för att jag hade tillgång till den tack vare Sociorama, dels för att kollegor och chefen hade vant sig vid att det gick snabbt att plocka fram kunskapen. Kollegor och chef började spontant söka kunskap via mig.

En socialchef reflekterar kring kombinationstjänsterna som denne menar är bra om de fungerar, men att man då måste ha väldigt tydliga utgångspunkter för universitetet:

... det får inte vara ett sätt att skaffa duktiga doktorander, då faller hela idén. Helt och hållet. Sen att en och annan blir doktorand är nog oundvikligt. Men tanken är ju att behålla de här möjligheterna och faktiskt kunna förse akademien med praktisk kunskap och vetenskap och förse praktiken med akademisk kunskap och vetenskap. Och det måste vara premisserna i det här. /.../ Sen kan man ju säga att vi hade kombinationstjänster hos oss där man kan säga att det blev alldeles för mycket universitetsjobb och för lite jobb hemma. Det sög upp mer och mer i det här.

Socialchefen uttrycker också att Sociorama inte alltid kom alla kommunala aktörer till godo. En annan socialchef utgår också från kombinationstjänsterna i sitt svar och framhäver att de gjorde det lätt att få tag på adjunkter och lärare på universitetet att komma till verksamheten och berätta om olika projekt. Det kostade inget (eftersom man redan hade avtal genom Sociorama) och gjorde det lätt att knyta kontakter. Man fick på det sättet information och höjde kunskapen. Denna kontakt har man enligt socialchefen ingenting av idag, och skulle man be personal från universitetet komma ut skulle det kosta pengar.

Tre andra socialchefer ger uttryck för att samverkanstanken i stort är en viktig del som måste återupptas. I relation till samverkan nämner två chefer att det är önskvärt med forskning i verksamheterna. Här nämns också det enda mer konkreta ämnesområdet från någon av socialcheferna under frågan: brukarmedverkan. Då frågan gäller Sociorama vill en av socialcheferna understryka att man i Kronoberg idag är i ett annat historiskt läge om universitetet funderar kring nya samverkansformer:

Det som är väldigt viktigt idag om man ska tänka framåt är att [titta på] vilka pågående utvecklingsarbeten vi har, för vi har enormt mycket nu inom ramen för evidensbaserad praktik, och det gäller hela socialtjänsten och hela området från äldreomsorgen till IFO. Lite olika ser det ut, men mycket är på gång och det nya som ska göras ska nog framför allt hjälpa oss att förstärka det vi håller på med och hålla i och hålla ut. För det handlar om förbättringsarbete inom vår verksamhet, det handlar för mig om samma sak som FoU eller Sociorama: att vi ska använda den kunskap som finns, både forskningens kunskap och praktikens kunskap och brukarens kunskap. För vi orkar inte med fler spår. För när Sociorama kom så vet jag att det kom under namnet KUBAS, och det vet jag, eller jag upplevde det som en konkurrens till vår dåvarande FoU-verksamhet. Och det blev problem med verksamheten, meningen med detta är ju att det ska nå våra brukare eller medborgare ytterst, eller de som behöver oss, ska vi göra det kan vi inte köra tio parallella spår.

Citatet belyser att nya initiativ måste förhålla sig till nya förutsättningar som vuxit fram då samverkan mellan universitet och kommun har varit mindre aktiv.

Avslutning

I denna avslutande kommentar sammanfattas några av de särskilda lärdomar som nu kan göras av Sociorama. Dels berör vi två av de inslag som särskilt bör lyftas fram nämligen de s.k. Socioramacirklarna och kombinationstjänsterna, dels tar vi upp erfarenheter av samverkan. Sociorama har i en egentlig mening knappast avslutats. Något formellt beslut föreligger i alla händelser inte även

om några kommuner medvetet beslutat att inte förnya avtalet. Snarare tycks Sociorama ha tynat bort vid årsskiftet 2009/2010 och dess aktiviteter har successivt upphört.

Ser man på de specifika aktiviteter som skulle kunna återupptas från Sociorama verkar cirkelarna ha fungerat bra för att stimulera kunskapsutveckling i breda personalgrupper och inom universitetet. Cirkelarna omnämns i positiva ordalag särskilt av kombinationstjänsterna eftersom detta var ett av deras främsta arbetsmetoder och de härigenom på ett konkret plan kunde hantera utmaningen att koppla samman verksamheter och forskning. Socioramacirkelarna har stora likheter med forskningscirkel och utvärderingsverkstäder som företeelser och representerar breda erfarenheter kring ett framgångsrikt arbetssätt (Svensson, Ulmestig, Johnsson 2008).

Även om det reses kritiska röster kring värdet av kombinationstjänster är det för tidigt att räkna ut dem som fenomen. Uppfattningarna om deras värde illustrerar tämligen skilda positioner. De som innehåller kombinationstjänster och socialcheferna förenas kring uppfattningen att den kontinuitet i stöd till kontakt mellan verksamhet och universitet som dessa tjänster representerar har varit värdefullt. De är ett inslag i en struktur med regelbunden kontakt där forskning, och kunskapsutveckling kan initieras. Om detta högre mål verkar åsikterna samstämmiga. Därefter skiljer de sig åt. Även om man räknar bort de chefer som inte var med på Socioramatiden förblir de positiva omdömena främst kombinationstjänsternas egna.

Kombinationstjänster omnämns specifikt i föreliggande avtal (2013) mellan de två landstingen och Linnéuniversitetet. Och de ingick som ett förslag vid lanseringen av KUBAS-projektet vid start. Detta slags kliniska tjänster är vanliga inom hälso- och sjukvården och förutsätter organisationer med vana att hantera forskare och att omsätta deras arbete strategiskt. Vi tolkar den kritik som formulerats mot kombinationstjänsterna inom Sociorama som ett uttryck för detta slags brist. Fokus behöver riktas mot en långsiktig kompetensutveckling av sociala verksamheters ledare för att stimulera organisationsutveckling i kunskapsbaserad inriktning.

När det gäller samverkan är det av naturliga skäl svårt att ställa sig negativ till denna. I ett citat lyfts istället frågan om förutsättningarna för en sådan samverkan och vad som måste tas itu med för att ett nytt samarbete ska utvecklas. Här finns flera utmaningar. Dels evidensvägens nya aktörer vars aktiviteter får kommuner att förhålla sig till andra strukturer och aktörer än just det närliggande universitetet, dels enskilda kommentarers upplevelse av universitetets tolkningsföreträdare grundat i skilda drivkrafter i universitet och kommun. Nästan alla som har en uppfattning om Sociorama är positiva till de samverkansmöjligheter som Sociorama erbjöd, även om saken är i ett nytt läge idag. Det är tydligt att man saknar kontakten men inte självklart hur de ska initieras igen.

I rapportens avslutande analys kommer vi att inrikta på förutsättningarna för samverkan i det slags komplexa organisering som dagens aktörer står inför.

De saknar möjlighet att lösa gränsöverskridande samhällsproblem på egen hand och tvingas samverka med andra organisationer i nätverksliknande organisationsformer.

6 STYRNING GENOM NÄTVERK

Under denna rubrik görs ett försök att förstå organiseringen av kunskapsbaserad socialtjänst i Kalmar och Kronobergs län, mer specifikt den föränderliga organiseringen genom projekt, nätverk och FoU-verksamheter. Detta sker genom att se organiseringen som ett fall av nätverksstyrning där staten genom en riktlinjemodell agerar extern pådrivare.

Jämförelser görs mellan dagens nätverksliknande strukturer och Sociorama som nätverk. Även om de förra saknar den praktiska inriktning som Sociorama hade kan jämförelsen visa på skillnader mellan sätt att organisera kunskapsbaserat socialt arbete.

Avsnittet delas upp i två huvudrubriker, kunskapsbaserad socialtjänst och evidens samt nätverksstyrning.

Kunskapsbaserad socialtjänst och evidens

I rapportens inledning framgick att inriktningen mot en kunskapsbaserad socialtjänst och idén om att detta ska ske genom satsning på en evidensbaserad praktik, medför konsekvenser för organisationer som Linnéuniversitetet. Ett flertal överenskommelser mellan staten och SKL omgärdar dessa strävanden. Regionala stödstrukturer byggs upp och lärosäten borde ha en självklar plats i hur de ska utformas så att socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens kunskapsutveckling kan stimuleras. Ännu saknas entydiga analyser om hur detta kan organiseras och forskning kring erfarenheterna av dessa överenskommelser. Statskontoret pekar i sina utvärderingar av överenskommelsen om en evidensbaserad praktik på att bristande struktur och byten av handläggare medför otydlighet och svårigheter vid uppföljning. Preciseringar sker efterhand, mål förändras och avsaknad av etablerade strukturer medför otydligheter (Statskontoret 2012). Vidare förekommer numera en mängd skilda överenskommelser inom varierande verksamhetsområden med divergerande signaler och initiativ vilket ställer stora krav på huvudmännens förmåga till genomförande. Nätverk framstår som en gängse lösning och dessa etableras genomgående som en konsekvens av hur

överenskommelser ska genomföras regionalt och lokalt (2012:8). I delrapporten 2013 varnas för risken att parallella stödstrukturer byggs upp (exempelvis FoU-enheter, nationella kunskapscenter) och föreslår att forskningen på ett tydligare sätt ska involveras (2013).

De stödstrukturer som SKL har upprättat för evidensbaserad praktik inom 17 regioner i Sverige kan i sammanhanget ses som en typ av nätverk. De syftar till att "få till stånd praktikinära forskning, effektutvärderingar, jämförande studier och regionalt samordnade utbildningar, samt till att ge underlag till huvudmännens politiska prioriteringar och strategier inom socialtjänsten och angränsande hälso- och sjukvård". Kommuner och kommunalförbund (som ofta är huvudman för stödstrukturen) får sedan medel genom överenskommelsen för att genomföra utbildningar eller insatser för implementering som man förbundit sig till. På sikt (2016) ska finansieringen tas över av stödstrukturerna och kommunerna själva (SKL 2013). Men Statskontoret konstaterar kritiskt att SKLs många nätverk är problematiska: "SKL har en rad olika styrgrupper, nätverk och förankringsgrupper med huvudmännen, och det är svårt att få överblick över hur många sådana grupper som existerar parallellt. Detta innebär enligt Statskontoret att belastningen på de regionala företrädarna kan bli hård. Det riskerar även att bli oklart på vilket mandat dessa företrädare sitter." (Statskontoret 2013:31). Vi återkommer till detta problem i rapportens analysavsnitt.

EBP, evidensbaserad praktik, kan ses som en rörelse, praktik, paradigm, metodologi, innovation och ett regulativt system. Till skillnad från termen kunskapsbaserad socialtjänst som kan inbegripa olika kunskapsformer kan en evidensbaserad socialtjänst uppfattas som snävare och utvecklad mot en främst teknisk rationell kunskapssyn. Socialstyrelsens formella syn på EBP är den om en praktik som baseras på en sammanvägning av bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap, professionell expertis och brukarnas erfarenheter (Denvall och Johansson 2012; ÖK 2010 s. 2). Det är en treenighet där forskning, profession och brukare finns representerade som underlag för praktikerns beslut och tillvägagångssätt. I denna professionella process förväntas praktiken successivt förbättras genom de tre olika dimensionerna och där socialarbetaren själv utgör den förbättrande motorn genom att involvera forskning och brukares erfarenheter i arbetet. Men enligt Bergmark et al (2011) arbetar Socialstyrelsen i praktiken snarare efter en riktlinjemodell i evidensfrågan än en professionell process. Där handlar det om att distribuera riktlinjer och stödja utbildning kring framgångsrika (evidensbaserade) metoder som kommuner ska implementera. Här fungerar SKL som en mellanhand och representant för kommunerna som Socialdepartementet förhandlar med.

Riktlinjemodellen (Bergmark et al 2011 s.17) bygger på delar av den professionella processen, främst den vetenskapliga dimensionen i form av evidensrörelsens metodologiska program. I detta program ingår kunskapsöversikter och det randomiserade kontrollerade experimentet (RCT). Kunskapsöversikter innebär att sammanställa resultat från studier av

interventioner för att avgöra om de är bra eller dåliga och under vilka omständigheter. Dessa kan man sedan ta del av för att kunna avgöra vilken metod som kan vara relevant för ett visst socialt problem. Den randomiserade kontrollerade studien är den utvärderingsmetod med högst status inom evidensrörelsen, och är den som kunskapsöversikten bör eftersträva att inkludera. Den utgår från ett kontrafaktiskt ideal genom kvantitativ metod och undersöker i första hand om interventionen eller metoden gett någon effekt på målgruppen. Spridningen av evidensen genom riktlinjer sker sedan till lägre hierarkiska nivåer där den ska implementeras. Denvall och Johansson (2012) instämmer visserligen i den teoretiska idealbilden av ett väl avgränsat och beforskat innehåll som utgångspunkt för spridning och implementering. Dock saknar denna bild en motsvarighet i praktiken där implementering genom överenskommelser på regional och lokal nivå sker utan konkret innehåll - det tycks vara meningen att de av Socialdepartementet och SKL initierade samverkansformerna ska generera innehållet genom deltagande aktörer, menar författarna.

Relevant för vårt fall är att riktlinjemodellen som Socialdepartementet och Socialstyrelsen driver främst utgår från är ett metodologiskt program som premierar RCT:er, som genom kvantitativ metod syntetiseras och utgör underlag för riktlinjer som ska implementeras av nätverk i form av regioner och kommuner och i förlängningen utföras inom socialt arbete. För vår rapport är det av intresse eftersom Socialdepartementet och Socialstyrelsen får en styrande top-down-funktion genom de riktlinjer och överenskommelser som utformas med omfattande konsekvenser för kommuners och hälso- och sjukvårdens verksamheter.

Nätverksstyrning, samverkan och implementering

Vad är det då för omständigheter som gör att samverkansorganisationer och -strukturer har uppstått? Och varför är denna organisering så föränderlig, som i fallet Kronobergs och Kalmar län? Vad är det i evidensen och det kunskapsbaserade sociala arbetet som gör att dessa strukturer behövs? Vi har redan besvarat dessa frågor empiriskt genom att peka på hur överenskommelserna mellan stat och SKL krävt nya strukturer för att kunna genomföras och att nätverk tycks vara en ofta prövad lösning. De belyses nu genom ett samverkans- och governanceperspektiv. Begreppen överlappar varandra, men där samverkan avser samarbete i ett visst syfte mellan enskilda organisationer, avser governance indirekt styrning uppifrån genom exempelvis nätverksliknande former, där samverkan kan ingå.

Governanceforskningen utgår från tanken att staten idag har svårt att styra direkt- och hierarkiskt, och istället tar till nätverksliknande former för att implementera riktlinjer och beslut (Sørensen & Torfing, 2007). Forskning om policyimplementering visar hur offentligt beslutsfattande alltmer sällan har

tilltro till stora program med central styrning. Genomförande sker istället i "mjukare" former; samverkan, allianser, utvärdering och medelstilleddning i en "polyfoni" av deltagare (Villadsen 2008). Johansson et al (2011) talar exempelvis om *samrådsinriktad styrning* där stat och relevanta organisationer allt oftare ingår partnerskap och överenskommelser för att styra samhällsprocesser. Gemensamt för olika benämningar av problemet är bland annat att politiska frågor alltmer går på tvärs över förvaltningar och politikområden och det kan också finnas effektivitets- och demokratiargument att lämna över implementering till lokala och regionala nivåer utan statlig inblandning.

Ett närliggande exempel som illustrerar att dessa utmaningar inte enbart gäller statlig styrning utan även inkluderar kommuner är slutsatser från Malmökommission för att ett socialt hållbart Malmö. Kommissionen lämnar ett omfattande antal förslag med vetenskapligt stöd för att påverka stadens problem med ojämlikhet i hälsa. För att förändringarna ska kunna genomföras rekommenderas governanceinriktade styrinstrument och breda kunskapsallianser mellan forskning och intressenter från Malmö. Nätverk behöver enligt kommissionen etableras för att demokratisera processer och luckra upp hierarkiska beslutsformer (Kommissionen 2013:129). Och bland de konkreta instrument som omnämns finns forskningscirkel och ett utvecklat ledarskap.

För vårt fall blir governanceforskningen relevant då kommunen är självstyrande men ska förhålla sig till och implementera de riktlinjer och arbetssätt som Socialdepartementet och Socialstyrelsen utformar och som fastlagts i överenskommelserna med SKL. Det är vare sig önskvärt eller möjligt för staten att genomföra och övervaka implementeringen av nationella riktlinjer i alla Sveriges kommuner. Det är istället upp till kommunerna att implementera dem i sin specifika kontext och anpassa riktlinjerna efter denna. Men att lämna över implementeringen till 290 kommuner kräver information och förhandling, vilket sker genom kommunernas och landstingens intresseorganisation SKL. Som beskrivits under föregående rubrik finns idag flera överenskommelser mellan stat och kommun, eller mer precist mellan Socialdepartementet och SKL. I överenskommelsen från 2010 klarläggs att "huvudmännen behöver ett regionalt utvecklingsstöd för implementering av nationella riktlinjer, ny kunskap och nya metoder" (ÖK 2010 s.4). Strukturer och nätverk till stöd som skapas på läns- eller regionnivå lyfts fram som en viktig länk mellan den nationella och den lokala nivån. De framträder som betydelsefulla och som det sätt på vilket arbetet är tänkt att iscensättas.

De stödstrukturer som uppstår på regional nivå ses i denna rapport som en form av nätverk som styrs via *nätverksstyrning*. Denna nätverksstyrning betonar nödvändigheten av en horisontell och flexibel samordning mellan etablerade verksamheter och organisationer (Hertting och Vedung 2009). När komplexiteten i problemlösningen ökar kommer den traditionella hierarkiska styrningen till korta och öppnar för horisontell politisk organisering och samhällsstyrning. Renodlad nätverksstyrning sker när en samling ömsesidigt

beroende aktörer frivilligt och förtroendefullt samarbetar i informella - och därmed öppna och flexibla - former kring sakfrågor och problem, i syfte att förbättra förmågan att realisera egna och gemensamma intressen (s. 42). När dessutom en yttre aktör (tex Socialdepartementet och SKL) ägnar sig åt att främja, upprätta och sätta upp ramar för denna typ av styrning genom nätverk verkar den genom extern nätverksstyrning, alltså när externa centrala aktörer försöker främja styrning genom nätverk (jmf meta-governance och network management). I det följande problematiseras vårt fall utifrån fyra av den ideala nätverksstyrningens kännetecken (Hertting och Vedung 2009).

1. Substantiell och horisontell komplexitet

Nätverksstyrningens första kännetecken är att den är ett resultat av substantiell och horisontell komplexitet. Problemet som ska lösas genom nätverket kan för det första vara komplext i sak (substans), aktörerna vet helt enkelt inte vad som fungerar för ett problem under skiftande omständigheter. Genom nätverk kan flera perspektiv, kompetenser och resurser belysa samma problem vilket kan leda till nya lösningar. Ser man evidensens riktlinjemodell som främst bestående av ett av de tre benen - vetenskaplig expertis - finns formellt ingen komplexitet då den distribueras som bästa lösning på ett visst problem. Men om problemet istället karaktäriseras som ett implementeringsproblem kommer saken i ett annat läge då enskilda evidensbaserade metoder ska implementeras eller läras ut i vitt skilda kommunala kontexter med bäring på flera olika delar av en verksamhet.

Om problemets substans utgör den första komplexiteten, är den andra den *horisontella*. Denna komplexitet gäller att problembilden går på tvärs över organisationer, politikområden och "stuprör". Det gäller att organisera relationerna mellan de verksamheter som berörs och påverkar problemet och om att anpassa verksamheter och strategier till varandra. En tanke denna punkt väcker är dessutom substantiell *oklarhet* som Denvall och Johansson (2012) menar karaktäriserar dagens implementering genom regionala strukturer. Vet man som där inte riktigt vad som ska implementeras kan nätverk vara en arena för att klargöra uppdraget.

Utifrån denna punkt kan de föränderliga och successivt förnyade nätverken och samverkansorganisationerna ses som en lösning på problem med substantiell och horisontell komplexitet. De problemställningar som Sociorama arbetade med (systematisk kunskapsutveckling, integrering av teoretisk och praktisk kunskapsbas) kunde inte angripas av en kommun eller ett universitet själva då de dels var tvungna att belysas utifrån de ingående aktörernas olika kunskapsperspektiv (substantiell komplexitet) dels spände över olika aktörers geografiska och verksamhetsmässiga ansvarsområden (horisontell komplexitet). Projektet samordnade därför kommuner, universitet och idéburen organisation. Liknande grunder kan ses i dagens organisering i stärkta strukturer (Kronoberg) och regionala stödstrukturer (Kalmar) som är länsövergripande kommunnätverk. Då alla är nya inför implementerings-

problemet kring Socialdepartementets riktlinjer står man inför en substantiell komplexitet (eller oklarhet) men också en horisontell då implementeringen involverar nationell, regional och lokal nivå. Däremot saknas både universitet och brukarorganisationer i dessa strukturer vilket på ett sätt skulle bidra till både minskad substantiell och horisontell komplexitet, givet den tredelade evidensmodellen. Det finns därför ett frågetecken kring dagens stödstrukturer och huruvida anledningen till dess uppkomst bör förklaras utifrån en komplexitetsaspekt. Denna är troligtvis en del av förklaringen men måste främst förstås utifrån kommande punkter.

2. Ömsesidiga beroenden och självorganiserad samverkan

Det andra kännetecknet för nätverksstyrning tar sin utgångspunkt i att en aktör som getts ett politiskt förtroende är beroende av andra aktörer och äger inte sin egen fråga och utfallsdomän, alltså det område för vilket verksamhetens resultat gäller. Genom sitt handlande kommer aktören att påverka andra aktörer och vice versa och aktörerna blir ömsesidigt beroende av varandra. Det medför naturliga incitament till samordning eftersom ingen aktör kan agera självständigt utan att samarbeta. Detta samarbete kan vara av olika slag. Det kan vara resursmässigt på handlingsnivå (slå ihop eller utbyta resurser) eller strategisk på utfallsnivå (stämna av och anpassa strategier).

Kännetecknet är en följd av den första punkten om komplexitet. Men nu uppmärksammas att vissa av fältets aktörer står i beroendesituation till varandra vare sig man vill eller inte. Kommuner är beroende av socionomer med en uppdaterad utbildning från universitetet och universitetet av arbetsplatser som kan anställa dem för att utbildning och forskning ska fortsätta bedrivas. Från kommunernas synvinkel har högskolor och universitet inte anpassat undervisning och forskning till utvecklingen kring EBP (Socialstyrelsen & SKL, 2011 s.60), en ståndpunkt som också återfinns i vårt material. Socialdepartementet behöver SKL för att kunna distribuera riktlinjer och göra överenskommelser med landets kommuner, idéburna organisationer behöver kommuner för att få inflytande över brukarfrågor liksom kommuner behöver idéburna organisationer för att driva och legitimera en praktik med brukarperspektiv. Många fler beroendeförhållanden skulle kunna ges och pekar i slutändan på att det i teorin finns incitament för en självorganisering av nätverk i form av samverkansorganisationer.

Huruvida Sociorama och dagens stödstrukturer är självorganiserade nätverk är tveksamt. På ett sätt är de definitivt inte det – Socioramas resursmässiga och strategiska samarbete var ett KUBAS-projekt och finansierades av Socialstyrelsen, stödstrukturernas strategiska samarbete har initierats av SKL och indirekt av Socialdepartementet för att ha en arena för implementering av olika riktlinjer och projekt. Å andra sidan är det ömsesidiga beroendet relaterat till komplexiteten i punkt 1 närvarande, och båda nätverken bygger på en grundtanke om ett problem som inte går att lösa på egen hand. Sociorama har i jämförelse med dagens regionala nätverk en mer självorganiserad grund då

det byggde på eget initiativ genom ansökan till Socialstyrelsens KUBAS-medel.

Dock bygger också dagens nätverk på egna initiativ när nätverket väl är format, men det handlar då om ekonomisk styrning av befintliga nätverk. Men det finns fortfarande ett beroende som skulle kunna fungera som självorganiserande kraft. Detta blir konkret i dagens relation mellan universitet och kommun där kommunerna uttrycker behov av exempelvis uppdragsutbildning och universitetet av praktikplatser. I dagens regionala nätverk efterfrågas dessutom universitetets deltagande av vissa kommuner.

3. Öppen, platt och informell samordning

Eftersom nätverksstyrningens logik samordnar aktörer med olika mål och funktionssätt utifrån deras egna initiativ och behov, blir nätverken till sin idealtyp öppna, platta och informella organisationer. Öppna då in- och utträde bygger på vad aktören kan tillföra, och ett deltagande som upphör då det inte längre finns incitament att delta. Platta och informella, då ingen hierarki eller formell ledning behöver finnas. Deltagarna förenas kring nätverksfrågan och handlingsfriheten är teoretiskt sett stor. Det informella leder också till en personbundenhet – frånvaron av fasta strukturer och rollfunktioner gör att nätverkets arbete kretsar kring de personer som deltar, även om de formellt sett representerar sina organisationer.

Nätverket är sårbart och flyktigt då det just bygger på aktörernas egna verksamhetsöverskridande initiativ och inte nödvändigtvis regleras utifrån vad som ska samverkas kring, eller hur. Det riskerar att upplösas så snart en aktörs intresse och incitament falnar. Samtidigt är det nätverkets stora styrka att skapa flexibla, platta och gränsöverskridande strukturer kring frågor som inte kan lösas på egen hand. Det gäller att på så sätt få till ett någorlunda stabilt och slutet nätverk över tid som främjar tillit, uppriktighet och långsiktighet. Nätverksstyrning handlar så om att balansera mellan öppenhet och slutenhet genom olika slags avtal och incitament.

Deltagande i nätverk kan även uppfattas som värdefulla utifrån en normativ ståndpunkt: det är så här organisering sker. Det kan därför vara lämpligt att länets samtliga kommuner involveras eftersom en evidensbaserad praktik representerar ett modernt, framtida socialt arbete.

Den tredje punkten förklarar nätverksorganisationers begränsade levnadsår då nätverk drivs av initiativ och behov hos aktörer. Förändras dessa drastiskt förändras också incitamenten till att delta. Universitetspolitiken kan illustrera detta. Den blivande fusionen med Högskolan i Kalmar hade exempelvis en avsevärt högre prioritet för fakulteten än att utveckla samverkan med FoU Välfärd där Sociorama ingick. Sociorama hade dessförinnan tappat "fart" då det gick in i FoU Välfärd. Kommunerna och universitetet kunde av olika anledningar inte ge tillräckliga resurser till Sociorama då det skulle drivas inom ramen för en annan verksamhet utan KUBAS-pengar. I KUBAS-Sociorama bidrog kommuner med arbetstid vilket gjorde att resurser inte utbyttes mellan

aktörer, medan de blev synliga kostnader i FoU Valfärd. När förutsättningarna förändrades för Sociorama inom FoU Valfärd, förändrades också finansierarnas intresse.

Annan empiri som stödjer denna punkt är att enskilda kommuner ibland var med och ibland inte, att kombinationstjänster ibland kunde representera flera kommuner, och att principiella avtal visserligen skrevs men att kommuner i övrigt bidrog med den arbetstid man kunde och att inga finansiella medel transfererades.

En annan aspekt av punkt 3 är att nätverkens personbundenhet och informella karaktär gör dem otydliga för utomstående. Det informella och föränderliga nätverket har svårt att över tid proklamera vilka aktörer som ingår, vad som åstadkoms, och exakt vari verksamheten består. Vilket illustreras av Statskontorets iakttagelse i samband med myndighetens utvärdering av de regionala stödstrukturerna 2013 (Statskontoret 2013). För Socioramas del anses personbundenheten ha varit hög på både chefsnivå och kombinationstjänstnivå. Då verksamhetens styrning och ledning "lämnades över" till nya chefer inom universitet och kommun förändras också nätverket.

Mycket tyder på att dagens regionala nätverk är starkare i gränser och formalia än Sociorama var. Så länge som det finns resurser att hämta från Socialdepartementet via SKL genom nätverket finns det sannolikt starka incitament att vara kvar, även om det hittills varit oklart vad de regionala stödstrukturerna ska fyllas med för frågeställningar. Men resurserna gäller implementeringsaktiviteter av olika statliga nationella riktlinjer via Socialstyrelsen som kan räknas till material som nästan alla kommuner ser som "mycket viktiga" i empirin. Det kan därför tänkas att exempelvis deltagande i praktiken ses som obligatoriskt och att in- och utträde är svårt. Det leder in oss på den väsentliga fjärde punkten, den om extern styrning av nätverk.

4. Styrmedel vid extern nätverksstyrning

De tre kännetecken som hittills presenterats är samtliga viktiga för att förstå samverkansorganisationers bildande och drivkrafter. Men den kanske starkaste mekanismen är kvar, den externa pådrivaren av nätverken, staten. Även om staten (eller en annan för nätverket extern aktör) inte målstyr i vanlig mening, kan den spela en viktig roll för samordning och koordinering. Denna externa nätverksstyrning syftar till att påverka förutsättningarna för horisontell samverkan mellan ömsesidigt beroende aktörer genom att aktivera dem, skapa arenor för möten mellan aktörer, eller lansera övergripande diskursiva ramar inom vilka aktörerna får definiera sina relationer. En extern drivande aktör som staten kan också ta på sig en roll som medlare och processledare eller finansiera sådana funktioner. Genom olika styrmedel kan den externa pådrivaren sedan påverka nätverken vilket får en närmast självdisciplinerande effekt.

Hertting och Vedung (2009) identifierar tre former av styrmedel - regulativa, ekonomiska och informativa (piska, morot, predikan) - som alla kan användas i extern nätverksstyrning:

Tabell 6: Styrmedel och styrningsfokus för externa pådrivare

	Regulativa (piska)	Ekonomiska (morot)	Informativa (predikan)
Enskilda aktörer (organisationer)	Upprättandet av nya och omorganisering av befintliga organisationer; uppdrag till enskilda myndigheter genom regleringsbrev att ingå i samarbeten	Strategiska medel för att göra vissa organisationer mer attraktiva; indragna medel för att skapa vissa beroenden	Påverka tolkningen av enskilda organisationers egna mål och tolkningar av omvärlden
Relationer i kollektiv av aktörer	Krav på olika former av samråd, informationsskyldigheter mm	Stimulansbidrag för att få igång samarbete; finansiering av konferenser, seminarier etc	"Framing" genom målformuleringar (påverka hur beroenden uppfattas); samtalsledarfunktioner

Källa: Hertting och Vedung (2009)

Vedung (1998) påpekar att det mildaste styrmedlet väljs före det starkare, alltså det informativa innan det ekonomiska och regulativa. Detta på grund av (1) bättre möjligheter till förtroende hos allmänheten och legitimitet för interventionen och (2) den klassiska liberala politiska filosofins ideal om så begränsad statlig intervention som möjligt. En negativ legitimeringsteori för informativa styrmedel innebär att informationen förekommer och förbereder för starkare styrmedel eftersom informationen själv inte kommer att lösa problemet. En positiv legitimeringsteori handlar tvärtom om att de informativa styrmedlen anses vara nog för att lösa problemet.

I fallet Sociorama var det Socialstyrelsen som delfinansierade KUBAS-projektet fram till och med 2005, sedan tog FoU Valfärd över projektet. Sociorama återrapporterade till Socialstyrelsen, men var i övrigt ett projekt med aktörer som opererade självständigt. Socialstyrelsens roll som extern pådrivare styr alltså delvis genom en projektplan (reglerande) men främst aktiverande med medel (ekonomisk styrning) och skapande diskursiva ramar inom vilka Socioramas aktörer skulle arbeta med en kunskapsbaserad socialtjänst (informativ styrning). Inom projektet utformades relationer mellan universitet, kommun och idéburna organisationer. Styrning ska ses som

ekonomisk då medel kunde sökas för att starta upp projektet Sociorama, och informativ då krav fanns för vad projektet skulle syssla med (kunskapsbaserad socialtjänst).

När Sociorama gick in i FoU Välfärd blev det en del av en annan samverkansorganisation som inte hade staten som extern pådrivare. Sociorama styrdes nu av kommunerna tillsammans vars intressen och incitament dock blev allt mer otydliga. Detta till följd av att socialstyrelsen inte längre finansierade projektet, att projektet gick från självständigt till del av annan organisation, att universitetets engagemang började försvinna med fusionen med Högskolan i Kalmar, och att tillit och långsiktighet försvann allteftersom tjänster på ledande poster med åren byttes ut. Samtidigt klev landstinget in som en tydlig aktör i såväl FoU som i avtal med det nybildade Linnéuniversitetet där Sociorama inte fanns med i dagordningen.

Dagens regionövergripande nätverk och FoU-verksamheter har också olika externa pådrivare. Tydligaste exemplet är förstas Socialdepartementet som genom avtal med SKL styr genom stimulansbidrag till vissa aktiviteter (ekonomiska styrmedel) och påverkar tolkningen av aktiviteterna genom riktlinjer kring en evidensbaserad praktik (informativ styrning). Genom överenskommelserna med SKL ses det som önskvärt att stödstrukturer skapas på regional nivå, och nätverket har därför en extern utformning snarare än en upprinnelse i en självorganiserande logik (SKL 2013).

I båda fallen förekommer extern styrning av nätverken med morot och predikan som de tydligaste styrmedlen. Men i Sociorama hade organiseringen sin upprinnelse i en tydligare självorganisering än i dagens regionala strukturer som initieras av statliga aktörer tillsammans med SKL.

Slutdiskussion

Sociorama och dagens regionala strukturer är två organiseringar på delvis olika nivåer. Men de kan ändå tjäna som jämförelse för att belysa två skilda nätverksidéer. Sociorama hade utifrån ovanstående punkter en lösare gränsdragning, involverade flera olika aktörer och var till viss del självorganiserat. Dagens regionala stödstrukturer är förenklat sett Socioramas motsats. Då stödstrukturerna är en förutsättning för att få medel enligt överenskommelserna, är det inte en fråga om självorganiserande nätverk. Den substantiella och horisontella komplexitet som kännetecknar nätverksformen verkar inte hanteras genom att involvera relevanta aktörer. Där EBP-tanken inrymmer både brukare och vetenskaplig expertis (universitet) har dessa i Kronobergs- och Kalmarfallet lämnats utanför. Stödstrukturerna är utifrån de ovanstående kännetecknen ett av Socialdepartementet och SKL externt skapat nätverk enligt en riktlinjemodell som exkluderar stora delar av den ursprungliga EBP-tanken.

Analysen som har utgått från nätverksstyrningens kännetecken visar på dess möjligheter men även problem. Sociorama som fram till 2006 bedrevs som KUBAS-projekt med resurser, eldsjälar och under informella och öppna former, klarade inte övergången till en reguljär samverkan. Dagens mer toppstyrda stödstrukturer har ännu inte fyllts med ett tydligt innehåll (Denvall och Johansson 2012) och saknar deltagande från universitet och brukare.

Historiskt finns en föränderlighet i fokus i de nätverk och strukturer som uppstår. KUBAS-projektet Sociorama hade ett starkt universitetsdeltagande som konkurrerade med FoU-verksamheter som var tänkta att vara en brygga mellan universitet och praktik. KUBAS-medlen upphör och kort därefter vill staten stimulera stärkta strukturer samtidigt som CUS och IMS på Socialstyrelsen har avvecklats. Via SKL, intresseorganisationen för kommuner och landsting, genomförs istället överenskommelser, vilket i praktiken innebär att medel kanaliseras via SKL istället för FoU-verksamheter. Intressenter i denna studie nämner problem med att förhålla sig till ombytliga och ständigt nya fokus inom området kunskapsbaserad socialtjänst. Något som styrks av Statskontorets utvärdering 2012 som påtalar ad-hocinriktade överenskommelser och planeringssvårigheter när framtiden inte kan greppas.

Framöver

Från rapporten kan en långsiktig fråga ställas som inte besvaras i en handvändning, den om institutionens egen strategi i fältet. Från flera socialchefer betonas att institutionen inte bör starta upp större samverkansstrukturer bredvid de regionala strukturer som initierats de senaste åren. Skulle nya parallella nätverk startas mellan kommun och institution finns risk att uppmärksamheten ändå riktas mot de ekonomiska stimulansmedel som kommer från nationell nivå. Praktiskt från kommunens synpunkt skulle istället vara om universitetet gick in i de samarbeten som finns, vilket visserligen inledningsvis skulle sätta institutionen i en passiv sits med beroendeförhållanden till en (historiskt sett) kortsiktig regional nätverksstruktur.

Det ena behöver förstås inte utesluta det andra. Att försöka få representation i de regionala stödstrukturerna behöver inte betyda att institutionen inte kan agera genom andra samverkansstrategier såsom exempelvis kommundoktorander eller professionsmaster. Stora vinster för de involverade kombinationstjänsterna kan ses i empirin även om socialcheferna inte fullt delar bilden med hänvisning till hög personalomsättning och förlust av arbetstid.

Tillspetsat är frågan om institutionen kan vara en fast punkt i det föränderliga nätverkslandskapet? Eller ska den vara en reaktiv anpassningsbar leverantör av vetenskaplig expertis?

En mer konkret slutsats av rapporten är behovet av att klargöra institutionens kommunikationskanaler och -strukturer och dess förhållande till universitetets motsvarande funktioner. Inom institutionen rör frågan vilka

upparbetade samverkanskontakter som förekommer, hur en extern part hittar kanaler in till institutionen via exempelvis hemsidan, och hur uppdrag som samverkansvarig med ansvar för koordinering och externa kontakter ska utformas. Gentemot fakultet och universitetet gäller frågan på vilket sätt kontakter som kommer till universitetet centralt kanaliseras till institutionen, huruvida institutionens samverkansstrategi kan fungera tillsammans med universitetet centralt eller andra institutioners strategier. Genom undersökningen vet vi exempelvis att uppdragsutbildningar ges via PPI (Institutionen för pedagogik, psykologi och idrottsvetenskap) kring beroendefrågor. Och vi vet också att upparbetade externa kontakter redan finns på institutionen.

Låt oss avslutningsvis blicka tillbaka på de fyra problem med nätverk som Vedung och Hertting identifierade i sin bok om Storstadssatsningen (Hertting & Vedung 2009) och betrakta dem som utmaningar. De kan då användas som tentativa hållpunkter för framtida strategiska överväganden.

Den första utmaningen: substantiell och horisontell komplexitet. Sakfrågan om innehållet i evidens och på vilket sätt som samhällsproblem förstås på och lösas utgör en del av den långsiktiga verksamhet som pågår vid ett lärosäte. Institutionen för socialt arbete kan bidra med kunskap, ge nya perspektiv på problem och genom den forskning som pågår bidra till att den substantiella komplexiteten (sakfrågan) hanteras. Som en aktivt bidragande aktör i olika nätverk kan även den horisontella komplexiteten kring socialtjänstens kunskapsproduktion reduceras. Rimligen har institutionen något att tillföra här.

Den andra utmaningen: ömsesidiga beroenden och självorganiserad samverkan. Institutionen är starkt beroende av ett stort antal aktörer i omgivningen för att undervisning och forskning ska fungera. Om dessa är självorganiserade kan det vara ett uttryck för tillit och goda relationer men även för sårbarhet, personberoende och kortsiktighet. Osäkerheten som följer kan hanteras genom långsiktighet och genom att bygga stabila, institutionaliserade strukturer. Dessa kan bestå av tydlig samverkan kring forskning, utbildning och utveckling (exempelvis stödstrukturer för en evidensbaserad praktik) och kräver att resurser sätts av i ett klargörande av uppdrag.

Den tredje utmaningen: öppen, platt och informell samordning. Det kan ses som problem med den flexibilitet som nätverk inbjuder till, något som motverkas av att nätverken får en stabil inramning med långsiktiga avtal. Dessa bågiga sidor av ett nätverk behöver uppmärksammas och levandegöras.

Den fjärde utmaningen: styrmedel vid extern nätverksstyrning. Institutionen är beroende av att tid och uppdrag avsätts och att resurser styrs till detta utvecklingsarbete. Samtidigt kan institutionen inte vara beroende av tillfälliga externa projektanslag. Fakultet och universitetsledning behöver informeras och en diskussion inledas om på vilket sätt som universitetet och

institutionen ska ingå i de regionövergripande nätverk som skapats för att stimulera en kunskapsbaserad socialtjänst.

7 REFERENSER

- Almqvist, R M. (2006) *New public management: NPM: om konkurrensutsättning, kontrakt och kontroll*. 1. uppl. Malmö: Liber
- Bergmark, A, Bergmark, Å & Lundström, T (2011) *Evidensbaserat socialt arbete: teori, kritik, praktik*. Stockholm: Natur & kultur
- Denvall, V., & Johansson, K. (2012) Kejsarens nya kläder – implementering av evidensbaserad praktik i socialt arbete. *Socialvetenskaplig tidskrift* (1): 26-45.
- Eriksson, B & Grönberg E M. (2005) *Socialtjänst och högskola i samverkan. Utvärdering av ADELA-projektet i Jönköpings län*. Karlstad: IKU-rapport 2005:6.
- Hallerstedt, G. (2006) *Diagnosens makt: om kunskap, pengar och lidande*. Göteborg: Daidalos.
- Hertting, N., & Vedung, E (2009). *Den utvärderingstäta politiken: styrning och utvärdering i svensk storstadspolitik*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, H., Kassman, A., & Scaramuzzino, R. (2011) *Staten och det civila samhällets organisationer i ett föränderligt välfärdsamhälle: perspektiv på en överenskommelse: andra tematiska studien, juni 2011*. Stockholm: Överenskommelsen.
- Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö (2013) *Malmös väg mot en hållbar framtid. Hälsa, välfärd och rättvisa*. Malmö: Malmö stad.
- Lundqvist, Å & Benner M. (2012) Kritisk, självständig och nyttig. Mål och praktik i forskarhandledning. *Högre utbildning*, 2(2); 93-106.
- Mosesson, M (2005) Kompetensutveckling för framtidens socialarbetare. I Salonen, T. (red.) *Rena rama sociorama: kunskapsutveckling mellan universitet och socialtjänst*. Växjö: Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete, Växjö universitet
- Premfors, R (2009) *Demokrati och byråkrati*. 2., rev. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Salonen, T (red, 2005) *Rena rama sociorama: kunskapsutveckling mellan universitet och socialtjänst*. Växjö: Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete, Växjö universitet.
- SKL (2013a) *Regionala strukturer för kunskapsutveckling. Delrapport om läget i län/regioner 2012*. SKL: Stockholm.
- SKL (2013b) *Regionala stödstrukturer –intervjuer*.
http://www.skl.se/vi_arbetar_med/socialomsorgochstod/evidensbaserad-praktik-inom-socialtjansten/regionala-stodstrukturer-2013-02-03
- SKL (2013c) *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten. Socialtjänsten och FOU-miljöernas syn på samverkan med universitet och högskolor*. SKL: Stockholm.

- Socialstyrelsen & SKL (2011). *På väg mot en evidensbaserad praktik inom socialtjänsten. Kartläggning, analys och förslag för att förbättra kunskapsstyrningen.* www.socialstyrelsen.se
- Socialstyrelsen (2004) *För en kunskapsbaserad socialtjänst: redovisning av ett regeringsuppdrag åren 2001–2003.* Stockholm: Socialstyrelsen.
- SOU 2008:18. *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten – till nytta för brukaren: betänkande.* Stockholm: Fritzes.
- Svanevie, K (2011) *Evidensbaserat socialt arbete: från idé till praktik.* Diss. Umeå : Umeå universitet, 2011
- Svensson, K., Ulmestig, R. & Johnsson, E (2008) *Kommer man vidare om man går i cirkel? Erfarenheter av och uppfattningar om Socioramacirklar, en arbetsmetod inom Sociorama Kronoberg.* Växjö: FoU Välfärd i Södra Småland.
- Statskontoret (2012) *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten. Uppföljning av överenskommelsen mellan regeringen och SKL. Delrapport 2.*
- Statskontoret (2013) *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten. Uppföljning av överenskommelsen mellan regeringen och SKL. Delrapport 3.*
- Sørensen, E., & Torfing, J. (2007) *Theories of democratic network governance.* Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Tops D. & Sunesson S (red, 2006) *KUBAS. Erfarenheter från ett samarbetsprojekt mellan socialtjänsten i Helsingborg och Socialhögskolan i Lund/Campus Helsingborg.* Lund: Meddelanden från Socialhögskolan 2006:5.
- Trinder, L & Reynolds, S (red.) (2000) *Evidence-based practice: a critical appraisal.* Oxford: Blackwell Science-
- Vedung, E. (1998) *Utvärdering i politik och förvaltning.* Lund: Studentlitteratur.
- Vedung, E. (2010) Four Waves of Evaluation Diffusion. *Evaluation*, 16(3), 263-277.
- Villadsen, K. (2008) Polyphonic' welfare: Luhmann's system theory applied to modern social work. *International Journal of Social Welfare* (17), s. 65–73.
- ÖK (2010) *Plattform för arbetet med att utveckla en evidensbaserad praktik i socialtjänsten – en överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting.* Bilaga till protokoll vid regeringssammanträde 2010-06-17 nr III:8

APPENDIX

Kommunerna i Kalmar län och Kronobergs län år 2011

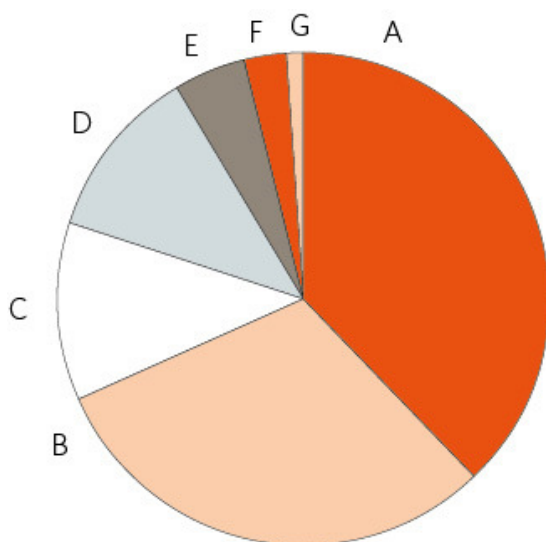
Kommun/län	Folkmängd	Folkökning	Skattesats total, %	Därav till kommun	Antal månadsavlönade	Andel kvinnor, %
Kronobergs län	184 654	714	31,65	21,00	15 615	82,1
Alvesta	18 917	115	32,46	21,81	1 640	83,4
Lessebo	8 077	-62	32,85	22,2	677	84,2
Ljungby	27 357	60	31,61	20,96	2 614	83,3
Markaryd	9 513	-106	31,65	21	861	83,9
Tingsryd	12 235	4	32,11	21,46	1 158	84,4
Uppvidinge	9 216	-28	32,65	22	805	88,6
Växjö	83 710	705	31,31	20,66	6 462	79,0
Älmhult	15 629	26	31,25	20,6	1 398	85,1

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting

Kommun/län	Folkmängd	Folk- ökning	Skattesats total, %	Därav till kommun	Antal månads- avlönade	Andel kvinnor, %
Kalmar län	233 090	-446	32,46	21,59	20 672	81,6
Borgholm	10 622	-54	32,45	21,58	913	86,5
Emmaboda	9 039	-148	32,08	21,21	786	83,3
Hultsfred	13 515	-181	32,78	21,91	1 261	84,3
Högsby	5 768	-9	32,58	21,71	525	87,4
Kalmar	63 055	240	32,68	21,81	5 365	78,7
Mönsterås	12 853	-56	32,28	21,41	1 107	84,1
Mörbylånga	14 138	117	32,28	21,41	1 085	82,7
Nybro	19 636	-15	32,7	21,83	1 889	79,8
Oskarshamn	26 166	3	32,38	21,51	2 557	82,8
Torsås	6 886	-76	32,3	21,43	598	83,9
Vimmerby	15 397	-76	32,73	21,86	1 351	83,6
Västervik	36 015	-191	32,03	21,16	3 235	80,3

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting

Anställda i kommunerna per personalgrupp 2011

- A. Skola och barnomsorg 261 000 (38%)
- B. Vård och omsorg 211 900 (31%)
- C. Administration 76 200 (11%)
- D. Teknik 78 700 (11%)
- E. Socialt och kurativt arbete 32 300 (5%)
- F. Kultur, turism och fritid 19 000 (3%)
- G. Rehabilitering och förebyggande 7 200 (1%)

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting

Sammanställning av intervjuer med socialchefer i Kronobergs och Kalmar läns kommuner

Kommun	Antal förvaltningar socialtjänsten	man	kvinnor	Utbildning	Antal år på tjänst
Alvesta, Arbete&Lärande Alvesta, Barn&Ungdom Alvesta, Omsorg&Hälsa	3	1 1	1	Fil kand Fil kand, samhällsvet Social omsorg	0,5 4 2
Lessebo	1		1	Arbetster, Vårdlärare, mag	0,5
Ljungby	1		1	Socionom	8
Markaryd	1		1	Sjuksköterska	4,5
Tingsryd	1	1		Socionom	3
Uppvidinge	1		1	Fil kand/socoms/socio	2,5
Växjö, Arbete&Välfärd Växjö, Omsorg	2	1	1	Personalvetare Mag. vårdveten	4 4
Älmhult	1		1	Socionom	2
Borgholm	1		1	Fil.kand/socoms/socio	0,5
Högsby	1	1		Mellanstadielärare	3
Emmaboda	1		1	Sjuksköterska	6
Hultsfred	1		1	Socialomsorg, led	2
Kalmar, socialchef Kalmar, omsorgschef	2	1	1	Högskoleexamen Samhällsvetare	1,5 3
Mönsterås	1		1	Förvaltnings socionom	13
Mörbylånga,	1		1	Mellanstadielärare	1

mjukasektorn					
Nybro, Omsorg Nybro, IFO	2	1	1	Filkand/socionom Socionom	4 4
Oskarshamn	1		1	Arbets terapeut	0,5
Torsås	1		1	Socialomsorg, ped, led	1
Vimmerby	1		1	Arbets terapeut	5
Västervik, IFO Västervik, Äldreomsorg	2	1	1	Socionom Fil.kand/oms/socionom	6,5 4
	26	8	18		

Antal år i nuvarande befattning	
Kalmar	Kronoberg
Median 3 år - max 13 år, min 0,5 år (snitt 3,93 år)	Median 3 år - max 8 år, min 0,5 år (snitt 3,18 år)

Sammanställning intervjufråga "Hur betydelsefullt är material från följande källor för din verksamhets utveckling och uppföljning?"				
Fråga	Kalmar 12 kommuner		Kronoberg 8 kommuner	
	Antal svar = 15	%	%	Antal svar = 11
Socialstyrelsen	15 "Mycket viktigt"	100 %	55 % 45	6 "Mycket viktigt" 5 "Viktigt"
Riksdag och departement	10 "Mycket viktigt" 5 "Viktigt"	67 % 33	36 % 45 18	4 "Mycket viktigt" 5 "Viktigt" 2 "Kan vara viktigt"
SOU - Statens offentliga utredningar	4 "Mycket viktigt" 8 "Viktigt" 4 "Kan vara viktigt"	27 % 53 20	9 % 18 55 18	1 "Mycket viktigt" 2 "Viktigt" 6 "Kan vara viktigt" 2 "Inte så viktigt"
FoU eller Fokus	1 "Mycket viktigt"	7 %	0	0 "Mycket viktigt"

	7 "Viktigt" 7 "Kan vara viktigt"	47 47	45 % 55	5 "Viktigt" 6 "Kan vara viktigt"
Regionförbundet	3 "Mycket viktigt" 9 "Viktigt" 3 "Kan vara viktigt"	20 % 60 20	0 % 36 45 18	0 "Mycket viktigt" 4 "Viktigt" 5 "Kan vara viktigt" 2 "Inte så viktigt"
Egna utredningar, uppföljningar och utvärderingar	11 "Mycket viktigt" 3 "Viktigt" 0 "Kan vara viktigt" 1 "Inte så viktigt"	73 % 20 0 7	55 % 45	6 "Mycket viktigt" 5 "Viktigt"
Universitetet	1 "Mycket viktigt" 7 "Viktigt" 6 "Kan vara viktigt" 1 "Inte så viktigt"	7 % 47 40 7	0 % 64 27 9	0 "Mycket viktigt" 7 "Viktigt" 3 "Kan vara viktigt" 1 "Inte så viktigt"
SCB nationellt insamlat material	3 "Mycket viktigt" 8 "Viktigt" 3 "Kan vara viktigt" 1 "Inte så viktigt"	20 % 53 20 7	27 % 55 9 9	3 "Mycket viktigt" 6 "Viktigt" 1 "Kan vara viktigt" 1 "Inte så viktigt"
Facktidskrifter	0 "Mycket viktigt" 3 "Viktigt" 9 "Kan vara viktigt" 3 "Inte så viktigt"	0 % 20 60 20	0 % 18 64 18	0 "Mycket viktigt" 2 "Viktigt" 7 "Kan vara viktigt" 2 "Inte så viktigt"
Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)	5 "Mycket viktigt" 10 "Viktigt" 0 "Kan vara viktigt" 0 "Inte så viktigt"	33 % 67 0 0	36 % 45 18	4 "Mycket viktigt" 5 "Viktigt" 2 "Inte så viktigt"
Övrigt	2 "Mycket viktigt" 3 "Viktigt" 1 "Kan vara viktigt" 0 "Inte så viktigt"	13 % 20 7 0	9 % 27	1 "Mycket viktigt" 3 "Viktigt"
Spec övrigt	Andra kommuner			Andra kommuner

Sammanställning intervjufråga "Hur har institutionen för Socialt arbete vid Linnéuniversitetet varit involverade i er verksamhet under 2012?"				
	Kalmar 12 kommuner		Kronoberg 8 kommuner	
	Antal svar = 15	%	%	Antal svar = 11

Kompetensutveckling	3	20 %	18 %	2
Vidareutbildning	1	7	9	1
Magister eller master	0	0	18	2
Doktorand	0	0	9	1
Handledning	1	7	0	0
Praktikanter	14	93	91	10
Utvärdering, uppföljning	0	0	0	0
Forskning	0	0	0	0
Inte alls	1	7	0	0
Annat	10	67	10	91

Sammanställning intervjufråga "Hur har någon annan institution vid Linnéuniversitetet varit involverade i er verksamhet under 2012?"				
	Kalmar 12 kommuner		Kronoberg 8 kommuner	
	Antal svar = 15	%	%	Antal svar = 11
Kompetensutveckling	0	0 %	18 %	2
Vidareutbildning	2	13	36	4
Magister eller master	0	0	0	0
Doktorand	1	7	0	0
Handledning	0	0	0	0
Praktikanter	5	33	27	3
Utvärdering, uppföljning	0	0	0	0
Forskning	1	7	0	0
Inte alls	6	40	18	2

Sammanställning intervjufråga "Hur har något annat universitet varit involverade i er verksamhet under 2012?"				
	Kalmar 12 kommuner		Kronoberg 8 kommuner	
	Antal svar = 15	%	%	Antal svar = 11
Kompetensutveckling	1	7 %	18 %	2
Vidareutbildning	1	7	36	4
Magister eller master	0	0	0	0
Doktorand	0	0	0	0
Handledning	0	0	0	0
Praktikanter	1	7	27	3
Utvärdering, uppföljning	0	0	0	0
Forskning	0	0	0	0
Inte alls	11	73	18	2

Enkät/intervjuguide

1. Vad har Sociorama inneburit för dig? För den verksamhet där du är idag?
2. Vilka delar, metoder och arbetssätt i Sociorama använder ni idag?
3. Finns det delar i Sociorama som har försvunnit och du skulle vilja återuppta?
4. Hur arbetar ni med kunskapsutveckling och kunskapsbaserad socialtjänst i dag?
5. Hur betydelsefullt är material från följande källor för din verksamhets utveckling och uppföljning? Skala: 1 – inte så viktigt, 2 – kan vara viktigt, 3 – viktigt, 4 – mycket viktigt

Socialstyrelsen, Riksdag och departement, SOU - Statens offentliga utredningar, FoU eller Fokus, Regionförbundet, Egna utredningar, uppföljningar och utvärderingar, Universitetet, SCB, nationellt insamlat material, Facktidskrifter, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Övrigt ange nedan

6.
 - a. Hur har institutionen för Socialt arbete vid Linnéuniversitet varit involverade i er verksamhet under 2012?
Flervalsalternativ:

Kompetensutveckling, Vidareutbildning, Magister eller master, Doktorand,Handledning, Praktikanter, Utvärdering, uppföljning, Forskning, Inte alls
 - b. Hur har någon annan institution vid Linnéuniversitet varit involverade i er verksamhet under 2012? *Flervalsalternativ:*

Kompetensutveckling, Vidareutbildning, Magister eller master, Doktorand,Handledning, Praktikanter, Utvärdering, uppföljning, Forskning, Inte alls
 - c. Hur har annat universitet eller högskola varit involverade i er verksamhet under 2012? *Flervalsalternativ:*

Kompetensutveckling, Vidareutbildning, Magister eller master,
Doktorand,Handledning, Praktikanter, Utvärdering,
uppföljning, Forskning, Inte alls

7. Vilka möjligheter ser du i ett samarbete med Linnéuniversitetet?
8. Är det något du saknar och skulle vilja utveckla tillsammans med Linnéuniversitetet?
9. Vilka hinder ser du för att samarbeta med Linnéuniversitetet?
10. Hur många år har du verkat i nuvarande befattning?
11. Vilken typ av examen har du?
12. Är det något mer du vill tillägga?